

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile neretornate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
Juz. Augenthaler & Emmerio Le-
ger, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Lo-
pold (VII Erzsebet-kört).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarifar și Invo-
luntar. — RECLAME pe pagina
2-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 20.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumără la toate ofi-
cile postale din țară și din
străinătate și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgul Inului Nr. 30. etagiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un exam-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 108 — Anul LXXI.

Brașov, Vineri 16 (29) Mai.

1908.

In jurul jubileului împărătesc.

Să simte în toată monarhia no-
astră înrăurirea ce o are asupra mer-
sului treburilor dinăuntru sărbătoarea
jubileului de 60 ani de domnie a
Majestății Sale Monarhului nostru
Francisc Iosif I. Adevărat că acest ju-
bileu se serbează numai în Austria în
amintirea suirei pe tronul împărătesc
a junelui Arhiduce Francisc Iosif I.,
de unde serbarea și-a luat și numirea
de jubileu împăratului. Aceasta însă
nu schimbă nimic din ce am spus,
căci știm prea bine că împăratul mai
este și Rege al Ungariei și că, prin
urmare, miniștrii săi unguri vrând ne-
vrând vor trebui să meargă să-l felici-
cite și ei, cu toate că kossuthiștii, cu
tovarășii lor de toată culoarea, nu
voiesc să se închine împăratului au-
striac, ci numai Regelui ungar inco-
ronat Majestatea Sa însă știm că s'a
incoronat numai la 1867.

Acestea însă să știu toate și
ceea-ce voim să spunem acum este
că cu toate că nu vor să vadă și să
audă de jubileului împăratului, poli-
ticianii unguri dela putere trebuie să
țină seamă de el. Aceasta nu ar
jena și nu ar supăra încă pe ko-
suthiști. Ei au dovedit-o până acum
în destul că toată povestea despre
înțepinirea lor n'a fost decât curată
poveste și că știu prea bine să și in-
covaie spinarea la palatul din Viena
și înaintea împăratului, când îi arde
călcăiele să nu scape din mâni oalele
cu carne ale puterii, la care au ajuns.
Fiindcă, credeți, ori cât s'ar svârcoli
domni kossuthiști, tot împăratul și
nu regele e mai tare și pot să fie
buni bucueroși de ciolanele de „con-
cesiuni naționale“ ce li-se aruncă dela
Viena din când în când.

Toate ca toate, dar le e grozav
ciudă celor dela cârmă, că foile ma-
ghiare dușmane coaliției au mers zi-
lele aceste până a lua în bătaie de
joc rolul ce l'au avut conducătorii
guvernamentali la serbarea desvălirei
monumentului poetului maghiar Vörö-
smarty care a scris Szozat-ul. Foile ad-
versare maghiare, din tabăra lui Tisza și
Fejervary, impută vorbitorilor din coa-

liție că la sărbătoarea amintită au
aruncat steagurile lor tricolore ma-
ghiare la picioarele „Regelui celui ce
incunjură palatul dela Buda“.

Și mai scriu în batjocură, că acei
vorbitori sau întrecut în declara-
ri leale până dincolo față cu dinastia și
în lauda ei, așa că omul trebuie să
creadă, că ei au ținut de-a lor dato-
rie să supraliciteze jubileu împără-
tesc dela Viena. Cu alte cuvinte să
fie mai dinastic decât chiar împără-
teștii dela Viena.

Una din foile coaliției, plângân-
du-se amar de aceasta, scrie oftând
că totuși i-se pare prea mult și prea
îndrăzneț, că acea tabără, care tot-
deauna s'a dat de unealtă Vienei și
a fost servilă și umilită până peste
urechi, vine acum și critică aspru cele
ce s'au vorbit la sărbătorirea lui Vö-
rösmarty și declarațiile ce s'au făcut
la serbare față cu primul Maghiar,
Regele.

Eată așa înțeleg oamenii din gar-
da lui Tisza să ațite pe Maghiari în
contra coaliției.

Intrebarea este dacă ceea ce fac
are ori nu efect, cu alte cuvinte dacă
să iau mulți Maghiari după ei? La
intrebarea aceasta, zău, nu e ușor
de răspuns. Nu de geaba au stat la
putere tiszaiștii mai mult de un pă-
trar de veac. Ei își au oamăniții și
aderenții lor, cari cei mai mulți nu cu-
tează încă astăzi să iasă pe față, dar
în ascuns sunt foc și pară contra
celor din coaliție și așteaptă numai
să sosească clipita ca să iasă cu toții
din culcușurile și vizuinile lor.

Aceasta o știu și o vad cei din
coaliție. De aceea se supără așa de
mult când dușmanii lor se folosesc
așa de bine, și nu fără succes de
aceeași armă, de care s'au folosit ko-
suthiștii zeci de ani în contra tiszai-
știlor și a altora, până ce cu ajutorul
acestor arme, mai cu seamă, au isbu-
tit a-i negri și discreditat în fața mas-
selor maghiare și ai răsturna.

Acum au ajuns ei, kossuthiștii,
sus și au lipsă de un sfat grabnic, și
acest sfat este: că cel ce stă sus să
bage de samă să nu cadă!

La jubileul „Gazetei“.

Hodiș (comitatul Arad) 28 Aprilie
(11 Mai) 1908. — Onor. D-le Direc-
tor! De când am cunoscut valorosul
ziar „Gazeta Transilvaniei“, totdea-
una cu plăcere am cetit din isvorul
lui dătător de viață. În decursul ju-
neței mele 2 ani am petrecut în păr-
țile Brașovului și „Gazeta Transilva-
niei“ a fost călăuzul meu nedeslipit în
cele culturale. Deși cam târziu, însă
văzând că din toate unghiurile pa-
triiei precum și din țări îndepărtate
se trimit sincere felicitări iubitelui no-
stru steag de cultură „Gazeta Tran-
silvaniei“, a cărui flamură falfăe fal-
nic pe cetățuia românismului, din inimă
vin a-mi exprima sincerile mele felici-
tări, la jubileu său de 70 ani. Și
rog Provedința divină să binecuvinte
pe curajosul marinar Dr. Aurel Mure-
șianu, director și proprietar, ca tot-
deauna treaz și sănătos să vegheze
asupra nații ce-o conduce în apele ro-
mânismului și încoronat cu lauri de
bucurie să ajungă și jubileu de 100 ani.

Avram Giurgiu,
preot român.

»Gazetă« foiță veche
Intre alte făr' päreche,
Avu-a mult de suferit
Până azi de ai trăit
Șeptezeci ani împlinind
Cu mulțumire zămbind.
Acum în anul jubilar
Te salută un oenar,
Cel mai mic din abonați
Și smerit între — ai săi frați!

Fiind un oenar imos
Lucrând în adâncime jos,
Care pe tine te-am cetit
D'un sfert de veac împlinit,
De-acolo, din adâncime
Ridic glas, cătră 'nălțime,
Să trăiești încă mulți ani
Pentru frații mei sârmani!
Iar voi sârmanilor frați!
Cât veți fi s-o abonați.

Sasca-montană, Decembrie 1907.

Alexandru Băiaș,
oenar.

Serețel, 16 Mai 1908. — Salu-
tându-vă cu toată stima Vă doresc

îndelungă viață și succes în conduce-
rea noastră, adevă a poporului ro-
mânesc.

Ioan Kertes,
învăț.

Din ținutul Albei-Iulie, 11 (24)
Mai a. c. — Mă asociez vrednicilor
gratulări din incidentul jubileului „Ga-
zetei“ contribuind 10 (zece) coroane
la fondul jubilar.

Un vechiu abonent al „Gazetei“,
și acționar al băncii „Julia“.

Pentru fondul jubilar al »Gazetei«
au mai contribuit:

D-l Dr. Ilarie Hadrăa avocat în
Zărnești 5 cor.

Părintele I. Toma din Doboli 2 cor.
d-l N. Rădoi inv în Doboli 2
cor. 40 b. și

d-l N. Grozea din Tohan 2 cor.

d-l Miron Sandu măestru de in-
călțăminte în Tohanul-vechiu 1 cor., —
esprimându-ne d-nii mai sus a-
mintiți totodată și felicitările lor cele
mai frățești la jubileu de 70 ani al
„Gazetei“.

Revista politică.

Na de mult deputatul socialist
Mezőfy făcuse în dietă o interpelație,
cerând ministrului Andrassy să vină
odată cu mult trâmbițata reformă e-
lectorală, ca să știe lumea de ce să
se fie și ce să creadă. Ministrul An-
drassy n'a răspuns atunci, dar a lă-
sat vorbă prin alții că va răspunde
în curând. Aceasta s'a și întâmplat
în ședința de ieri a dietei. Lumea,
care crezuse că acum va afla cine
știe ce lucruri mari, s'a înșelat amar.
Ministrul Andrassy n'a destăinuit ni-
mic din conținutul reformei ci a vor-
bit numai despre timpul când va
presenta această reformă dietei. Am
crezut la început — a zis Andrassy —
că voiu putea prezenta reforma elec-
torală în primăvara anului acestuia,
dar m'am convins că nu e bine să
fac aceasta acum, căci nu doresc să
se dezbată o lege atât de ponderoasă

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Socialismul modern și naționalitatea noastră.

(Urmare.)

2. Clasele sociale.

Cu toate că numele sau vorbele
»socialism« și »socialist« sunt de dată
mai nouă, ființa și ideile socialismului
sunt tot așa de vechi ca viața socială sau
ca omenimea însăși, pentru că au existat
în toate timpurile nu numai bunăvoința
și năzuința de a îmbunătăți traiul oame-
nilor săraci ci s'au făcut chiar și mai
multe încercări pentru ajungerea acestui
scop. Acestea încercări au rămas însă
multă vreme cu totul zadărnice pentru că
ideile, din care porneau, nu țineau samă
de adevărata viață a oamenilor iar planu-
rile, cari se făceau, nu erau așezate pe
temelie reală. Din cauza aceasta cu toate
că erau idei și încercări nobile, ele totuși
au fost și au rămas numai niște închipiri
nerealizabile. Istoria lumii s'a ocupat multă
vreme cu ele și cu autorii lor, dar în cele
din urmă a trecut peste ele și peste
autorii lor păstrându-le aproape numai
numele. Astfel ele sunt cunoscute în istorie
sub numele de »utopii« sau »idei utopiste«,
iar autorii lor sub numele de »utopiști«,

cuvinte, cari vin dela vorba grecească
»Utopia«, ceea ce înseamnă în românește
»nicăire«. Adevă: oameni cu închipuiri.

Socialismul modern și-a primit con-
ținutul, înțelesul și forma lui de azi din
programul redactat de Carol Marx și de
Frederic Engels și apoi prezentat con-
gresului, pe care l-a convocat și ținut
»Liga celor drepte« sau »Liga comunistilor«
— »Bund der Gerechten« sau »Bund der
Komunisten« la 1847 în Bruxella. Asupra
acestui program s'a sfătuit congresul
10 zile și apoi l-a primit fără nici o
schimbare și cu unanimitate. Acesta este
celebrul »Manifest comunist«, care se începe
cu constatarea, că: »Istoria nu este altceva
decât o luptă continuă între asupritori și
asupriți« și încheie cu apelul: »Proletari
ai tuturor țărilor, aliați-vă!«

Acest manifest s'a publicat prima-
dată în limba germană. S'a tradus în scurtă
vreme în limbile: engleză, franceză și dan-
eză și apoi pe rând în toate limbile vii
și a devenit așa de vestit încât se susține
că afară de evanghelie nu există nici o
carte tipărită, care să fi produs un efect
așa de adânc și să fi reformat așa de
radical întreaga lume civilizată în felul ei
de a simți, a gândi și de a făptui!

La ideile cuprinse în »Manifestul co-
munist« s'au alăturat ideile depuse în
cartea scrisă tot de Carol Marx și publi-
cată la 1867 sub titlul: »Capitalul« (D. s.

Kapital) C. Marx face în aceasta carte a
sa critica capitalului cu o asprime nema-
pomenită și îl atacă cu multă energie și
cu puternice probe!

Manifestul comunist și cartea »Das
Kapital« au făcut epocă. Ele sunt și azi
sfânta scriptură a tuturor socialistilor!

În acestea două opere ale sale, C.
Marx a scos la iveală, a dovedit și a sta-
bilit următoarele trei mari adevăruri:

a) Dacă voim să aflăm și să înțelegem
că ce este de făcut pentru binele omenimei
și al societăților omenești: apoi trebuie să
cunoaștem organizația și legile lor de des-
voltare, adevă să cunoaștem istoria reală
a lor.

b) Ținând samă de acest adevăr,
descoperit de el însuși, C. Marx s'a ocupat
și a învățat istoria cu mare băgare de
samă și astfel a aflat, că stimulentele,
pârghia sau puterea lăuntrică, care pune
în luptă pe om cu om, clase cu clase și
popoare cu popoare este felul cum oamenii
produc bunurile sociale și cum le împărțesc
între sine adevă felul cum oamenii ago-
nănesc și împărțesc între sine averile și
bogățiile și în sfârșit:

c) A mai aflat C. Marx și acel adevăr,
că întreaga istorie a lumii constă numai
din luptele și feliuritele lupte, pe cari le
pornește oamenii din interes material și
le poartă între sine punându-se față în

față cu dușmani: om cu om, clase sociale
cu clase sociale și adeseori popoare cu
popoare

Lumea întreagă a recunoscut și re-
cunoaște, că toate trei aceste lucruri
sunt adevărate, că posed o mare însem-
nătate și că sunt de lipsă indispensabilă
pentru toți aceia, cari sunt chemați a con-
tribui la dezvoltarea și progresarea socială,
culturală și economică.

Socialiștii, lucru firesc, zic, că acest-a
sunt niște descoperiri nemuritoare, iar pe
C. Marx îl preamăresc ca pe un nou mân-
titor al omenimei.

Ceea ce nu împedecă și n'a împedecat
nici pe însuși C. Marx, ca chiar din acest
adevărat fond istoric de pe aceasta temelie
reală să nu tragă de dragul socialismului,
învățăturile greșite și să nu facă combi-
nații netemeinice.

C. Marx scoate la iveală și accen-
tuează îndeosebi clasele sociale și lupta
dintre ele. Clasa socială este aceea gru-
pare de oameni, cari în obiceiurile și în
ideile lor de a trăi, în societate reprezintă
pe una sau pe alta din ordinele sau or-
ganizațiile sociale, adevă sau ordinea so-
cială feudală sau pe cea socialistică, pe
care voiesc să o facă socialiștii în viitor.

Din acest punct de vedere și stând
pe această bază deosebim azi în Euro a
cu totul și în genere trei clase sociale
și anume:

n toată graba. Dacă a-și prezenta acum reforma, desbaterea ei ar trebui să se întrerupă din cauza vacanțelor de vară, cari se vor începe în curând și atunci socialiștii s'ar folosi de întreruperea desbaterei să pornească o mare agitație prin țară. Din pricina aceasta m'am decis să presint reforma la toamnă și anume în cea dintâi lună a sesiunii de toamnă. Sunt convins, a mai zis Andrassy, că reforma va corespunde tuturor recerincțelor, (?) deși se vor găsi și mulți cari nu vor fi mulțumiți cu conținutul ei.

Din răspunsul lui Andrassy am rămas tot așa de cumiți ca și mai înainte.

In mai puțin de două săptămâni dieta ungară a isprăvit cu desbaterea bugetară, care în alți ani dura luni întregi. Causa că deastădată s'a sfârșit așa de repede desbaterea diferitelor bugete, cari conțin așazicând madaua desvoltării și bunăstării acestei țări pe toate terenele, este că deoparte deputații naționaliști n'au prea luat cuvântul la desbateri, poate din motivul că așa să toacă la urechi surde, iar de altă parte fiindcă dieta ținea pe zi, în urma regulamentului revizuit al camerei, câte două ședințe, fiecare de câte patru ceasuri.

Mercuria trecută s'a început, precum știm, desbaterea bugetului ministrului de culte. Rând pe rând s'au sculat kossutiștii, aducând laude peste laude ministrului Apponyi pentru bunătațile, cari s'au revărsat asupra țării sub oblăduirea sa. S'a ridicat apoi și Apponyi și a vorbit trei ceasuri bătute spunând tot ce au dorit oamenii să audă din gura lui. În vorbirea lui găseai tot ce căutai. Pentru catolici autonomie, pentru învățatori urcare de salarii, pentru preoțimea necatolică aplicarea articolului de lege XX din 1848 (salare fixe), pentru șovinisti — șovinism pentru naționalități — asigurări faiseice că nu vrea să le maghiarizeze ci vrea să le pregătească prin învățarea limbii maghiare tericirea de veci. Ceata șovinistă i-a strigat „o sana“, iar dintre naționaliști s'au sculat deputații Dr. Vlad și C. Bredceanu, cerând respectarea drepturilor naționalităților, cari nu se bucură de nici un sprigin din partea ministrului cultelor, căci pe când guvernul face totul pentru cultura maghiară, nu dă nici măcar un ban de milă pentru instituțiile culturale ale naționalităților.

În ședința de Joi, bugetul ministrului Apponyi s'a votat și s'a trecut la desbaterea bugetului ministrului de justiție. La acest buget,

de mare importanță pentru noi, a luat cuvântul deputații Dr. Șt. Pop și Bredceanu arătând numeroasele plângeri ale naționalităților. După ce s'a primit și acest buget a urmat desbaterea bugetului ministrului de honvezi și cel al ministrului de finanțe, cari după o scurtă desbatere au fost asemenea votate.

Este lucru cunoscut, că de câte ori e vorba, ca kossutiștii să implinească vreo cerere, care vine din Viena, ei fac pe grozavii spunând în gura mare, că nu vor face nici o concesie Austriei, dacă nu li se vor face în schimb concesii pe terenul postulatelor lor naționale. Când însă văd, că nu e în cătrău și că trebuie să implinească voia Impăratului și a miniștrilor austriaci, atunci leii de mai înainte se schimbă în mieluși, trag coada între picioare și se dau plainici. Ca să nu rămână însă cu totul de batjocură, câte unul dintre ei părăsește partidul și face pe supăratul. Atâta tot.

Aceasta s'a întâmplat și zilele trecute. Kossutiștii nu voiau odată cu căpul să-și dea invoirea, ca să se urce lefurile ofițerilor și soldaților de rând. Toată lumea credea, că acum se va întâmpla lucru mare. Când colo kossutiștii iar s'au dat plainici și în urma unei consfătuiri a miniștrilor austriaci cu cei ungari, ei au primit să se urce aceste lefuri — fără de-a căpăta în schimb vreo concesie. Deastădată s'au găsit numai doi deputați maghiari, kossutiștii Gaál și Endrey, cari fiind nemulțumiți au scris lui Kossuth, președintele partidului, că părăsese partidul. Acestora le-a adresat acum Kossuth o scrisoare, în care caută să motiveze, pentru ce kossutiștii au trebuit să se dea plainici.

Aprobarea sau neaprobarea urcării lefurilor ofițerilor — zice Kossuth — a fost întotdeauna numai un mijloc pentru ajungerea scopului și nici decum un punct din programul partidului nostru. Lucrul, care s'a întâmplat, este o cestiune de încredere față de conducătorii partidului, cari sunt chemați să aleagă mijloacele, fără să piardă din vedere scopul. Nici când n'au avut șefii partidelor nevoie de această încredere ca chiar acum, când lucră într'acole ca guvernul să-și indeplinească aveau dreptul său de dispunere pe terenul economic, câștigat cu mari jertfe, conform voinței țării. Când partidul kossutist a trecut din opoziție la cârma țării, a avut datorința, să se mulțumească cu ceea ce putea ajunge. Greaua si-

tuatie de astăzi recere cumpăt, tact și jertfe. De aceea sper și sunt convins, incheie Kossuth, că am purces pe drumul cel adevărat.

Amin.

Cât pe ci era să se ivească o crăză de miniștri în Austria tot din cauza cestiunei urcării lefurilor ofițerilor. Ministrul de externe bar Aehrenthal și ministrul de războiu Schönauch au înaintat Maj. Sale Monarchului pe la sfârșitul săptămânei trecute dimisiunea lor, fiindcă în sesiunea trecută a delegațiunii austriace s'au legat cu cuvântul lor, că se vor întrepune pentru urcarea lefurilor ofițerilor, așa ca ofițerilor să li se plătească leafa urcată deja în anul acesta și pentru ca delegațiunile să se întrunească în luna Mai ca să hotărască în afacerea aceasta. Deoarece numai în parte și-au putut implini promisiunea, cei doi miniștri și-au ținut de datorința să dimisioneze. Maj. Sa Monarchul însă nu le-a primit dimisiunea, ci printr'o scrisoare adresată lor, El declară, că e mulțumit cu rezultatul conferinței comune ale miniștrilor, le mulțumește pentru străduințele lor și li asigură de prea înalta sa grație.

O știre din Cernăuți anunță că deputații români bucovineni din Reichsrath au hotărât să intre cu toții în partidul creștin-social, al cărui șef este dr. Lueger. Luni a avut loc în Cernăuți o consfătuire a delegaților români din toate părțile Bucovinei. După câteva discuții, cele două grupuri, democrat și conservator, au ales un comitet, însărcinat să hotărască data ținerii adunării generale, în care să se anunțe intrarea Românilor în partidul lui Lueger. Se spune că numai învățătorii români nu voiesc să intre în acest partid.

O nouă convorbire cu Björnson. Corespondentul »Tribunei« d-l Pompiliu Robescu a vizitat din nou pe marele poet norvegian Björnson, pe care l'a găsit în ajunul plecării sale din Roma spre Paris. Björnson s'a esprinat din nou în mod foarte favorabil despre Români și a declarat că si în Paris va continua să scrie despre prigonirile Românilor, pentru că lumea să cunoască adevărata stare de lucruri din Ungaria.

»Francezii — a zis între altele Björnson — nu cunosc încă pe Unguri și celele fac ei, pentru că nu se ocupă de aceste lucruri și pentru că Ungurii linguesc foarte mult pe Francezi. Dar Englezii au început să se ocupe de celele se petrec în Ungaria și chiar eu, voi scrie în marele ziar »Times«.

— Așadar, maiestre, nu veți uita de cei asupăriți.

— O nu, te asigur. Voi scrie ori de câteori va fi nevoie, căci eu nu scriu ca să scriu, ci când văd nedreptățile.

Apoi, zice d-l Robescu, mă întrebă de clima țării, de producțiile solului și dacă cresc la noi portocalii. Când i-am spus că portocalele ne vin din Grecia, mi-a răspuns:

— Cum Grecii cultivă portocalii? Eu credeam că ei cultivă numai crimele ce le comit în Macedonia.

La urările de călătorie bună ale d-lui Robescu, Björnson i-a mulțumit zicând:

— Grazie. Nu, nu vă voi uita niciodată. Iar eu, la rândul meu, le rog să prezente țării d-tale, și tuturor Românilor, salutul meu.

Regularea salariilor medicilor comunali și cercuali. Ministrul Andrassy a înaintat în ședința de Marți a camerei un proiect de lege pentru regularea salariilor medicilor comunali și cercuali. În înțelesul acestui proiect medicii comunali și cei cercuali vor fi plătiți din visteria statului și salariul minimal se statorește în 1600 coroane, iar pentru medicul al II sau al III-lea salariul minimal va fi 1400 cor. Medicii vor fi plătiți de stat dar vor rămânea oficianți autonomi comunali. Regularea acestor salare pretinde mărirea bugetului cu o jumătate milion la an. Proiectul pretinde ca fiecare comună cu 5000 sau mai mulți locuitori să aibă medic comunal.

Taxa pentru vizitarea morboșilor și pentru călătorii se va statori prin ordinațiune, — legea însă statorește taxa minimală pentru o vizită ziua cu 1 cor. noaptea cu 2 cor. Pentru operații va statori o ordinațiune separată, ce va da ministrul.

Acest proiect de lege se ocupă și cu moașele sătești. Fiecare comună, care are 1000 locuitori, e obligată a angaja o moașă diplomată. Salariul acestora e dependent dela numărul locuitorilor așa: pentru comunele cu locuitori sub 500 salariul minimal e de 60 cor., pentru celea cu locuitori sub 1000 e de 120 cor., cu locuitori sub 1500 e de 180 cor., cu locuitori peste 1500 salariul minimal e de 240 cor.

Acest proiect de lege va îmbunătăți fără îndoială stările sanitare, cari la noi lasă mult de dorit. În comitatul Șaroș de pildă nu s'a putut afla om pentru nici un post de medic cercual din cauza dotațiunei mizere.

Congresul panslavist. Președintele Dumei Chomjakoff, într'o convorbire avută cu un colaborator al ziarului »Petersburski Wiedomosti«, în privința congresului panslavist, ce se va ține în curând la Petersburg, a declarat, că și dânsul consideră acest congres ca prematur. Apropierea tuturor Slavilor — zice Chomjakoff — e de dorit, dar la aceasta nu se va ajunge printr'un congres. Mișcarea panslavistă trebuie să înceapă prin a fi culturală. În primul rând trebuie să fie răspândită cultura slavă în toate părțile și pe toate căile: literatură, pictură, musică etc. Bazată numai pe politică, mișcarea slavo filă poate da naștere la numeroase greutăți și neînțelegeri. Despre venirea la congres a ministrului ceh Kramarz, spune că ea e în legătură cu urmărirea unor scopuri politice, pe cari unii delegați nu le aprobă

Aristocrația înaltă, care constă din principii, conți și baronii adevăți din boerimea mare a singuraticelor națiuni. Ea se cheamă în Germania clasa Junkerilor, la noi în Austro-Ungaria înalta aristocrație, iar în România boerimea cea mare. Aceasta clasă reprezintă atotputernica ordine socială feudală de odinioară, care ordine a încetat deja și din aceasta cauză se află acum și înșasi clasa ca atare în continuă și sigură descompunere cu toate că ici-colea se mai află persoane și câteva familii foarte bogate, cari trăiesc în jurul caselor domnitoare și mai exercează câteodată influință hotăritoare și în viața statului. Dl Radu Rosetti în cartea sa »Pentru ce s'au răscolat țărani 1908« zice că în România »Ruina boerimei celei mari poate azi să fie privită ca desăvârșită«.

A doua clasă este »burghezimea« care e azi totodată clasa dominantă, iar a treia clasă socială este »proletariatul«, care nefiind mulțumit cu ordinea socială capitalistică de azi voiește să o desființeze și spre acest scop s'a pus și se află tocmai acum în crâncenă luptă cu »burghezimea« întemeietoarea și susținătoarea ordinii sociale capitalistice.

Aplicând aceasta împărțire indeosebi la poporul român în actuala lui organizație și situație socială-economică, aflăm următoarele trei clase principale:

a) Clasa rurală adevăți țăranimea români, care produce materiile prime și face 85—90% din întreg neamul românesc
b) Clasa mijlocie, care ar fi să se compună din industriași și comercianți români și care ar avea să prelucere materiile brute și apoi prefăcute în marfă să le distribuie, dar care în faptă ne lipsește aproape cu totul sau încât există în număr mai conșiderabil d. e. în România, se compune din alte neamuri, cari nu sunt și nici nu voiesc să se facă români, și

c) Clasa dirigență pe care o compun așanumiții intelectuali: preoți, profesori, medici, avocați, bărbați de stat, artiști și așa mai departe, cari sunt sau ar trebui să fie reprezentanții intereselor și ai genului național, ar avea să conducă întregul neam!

3. Burghezimea.

Clasele sociale din organizația feudală erau, după cum am văzut, proprietarii de moșii feudale sau seniorii și iobagii sau căcașii. Între acestea două s'a format cu încetul un strat de meseriași și de comercianți, cari, une-ori pentru bani altădată cu puterea, au știut să câștige dela clasa domnitoare, adică dela seniorii feudali, felurite drepturi sau privilegii. Acestea straturi sociale au ieșit la iveală mai întâi și mai deslușit în Franția, unde s'au dezvoltat foarte repede și de unde au servit ca pildă apoi pentru toată Europa.

Oamenii aceștia trăiau prin orașele și mai cu seamă prin orașelele sau târgușoarele franceze și fiindcă multe din acestea orașele purtau și poartă și azi numele: le bourg, întreagă aceasta clasă s'a numit și se numește: bourgeoisie (pron.: burjoazi). Bourgeois (pron. burjoa) înseamnă în limba franceză: orășan, cetățean, bourgeoisie = orășeni sau cetățeni. Cu toate acestea când vorbim de aceasta clasă socială, nu folosim cuvântul orășeni sau cetățeni, ci întrebuintăm și în românește cuvintele: »burghez« și »burghezime«.

Burghezimea se ocupa cu meseriile și cu vânzarea produselor ieșite din propriile lor meserii. Câtă vreme meseriile lor erau numai meserii de manufactură, adevăți până nu lucrau cu mașini, burghezii se considerau între sine egal îndreptățiți trăiau în liniște unii cu alții. În timpul acesta era puțină deosebirea între burghezime și între poporul de rând. Și unii și alții erau apăsați de clasele privilegiate și doriau cu toții ca privilegiiile nobilimei să înceteze și în locul acelor să se creeze o stare de frățietate și de egalitate deplină între oameni.

Prin anii 1760—1790 s'au inventat: mașina de tors, războiul mecanic de țesut și ca putere de mânăre a mașinelor a început a se întrebuinta puterea vaporului. Acestea invențiuni au făcut o mare revoluție în viața burghezimei. Ea s'a îmbogățit,

s'a cultivat și astfel a devenit o clasă puternică. Conștie de puterea sa și ajutată și de marea nemulțumire a poporului de rând burghezimea a început să purtată contra nobilimei groaznica luptă, care s'a manifestat mai cu samă în marea revoluție franceză și apoi în multe revoluții din alte state și care luptă s'a terminat cu înfrângerea nobilimei și cu desființarea privilegiilor!

Din multele și grelele lupte purtate cu izbândă contra claselor privilegiate burghezimea s'a mai ales și cu o mare învățătură adevăți în învățătura, că între oameni este imposibilă și cu totul eschisă o egalitate desăvârșită. A văzut, că cei slabi nu sunt și nu pot fi nici odată egali cu cei tari, pentru că nici chiar Dumnezeu n'a făcut și nu face pe oameni la fel.

Acest fel de a gândi, aceasta convingere a burghezimei este de o însemnătate foarte mare pentru că burghezimea, devenind și rămânând clasa domnitoare a societății de azi, a pus-o în aplicare și a intrupat-o în organizația socială de azi, care — după cum știm deja — este cea capitalistică. Organizația socială capitalistică se îngrijeste, ca toți oamenii să aibă posibilitatea și libertatea de a își îmbunătăți traiul vieții și de a se feri sub condiții egale pentru toți, dar numai în măsura puterilor și a hărniciei personale a fiecăruia. De o egalitate desăvârșită după

Iarși pădurile noastre de pe Țara Oltului ș. a.

Stejarii noștri.

„Gazeta a atras cea dintâi dintre ziarele române luarea aminte publică asupra acestei ramuri însemnate de avuție națională și părgie puternică de propășire a poporului nostru. În pădure avem averi cari s'ar putea prețui la aproape una sută milioane coroane, dacă și nu mai mult. Cunoșcătorii mai de aproape evaluează (prețuesc) singure pe cele din Țara Oltului la 29—32 milioane sub raporturile economice de astăzi și la fața locului — fără drumuri regulate de extracțiune a lemnului, fără fabrici ori instalațiuni tehnice moderne, fără de a avea societăți de exploatare românești organizate, cari să și facă ele concurență unele la altele, să și dispute întâietatea și să dea adevărata valoare a lemnului. Dar până la aceste toate cari vor urma de sine suntem datori cu toții de a le cunoaște mai de aproape și eventual de a le și amenaja. Aceasta nu privește numai pe forestieri și pădurari de obicei străini de neamul nostru și impuși nouă cu de a sila, ca să ne chiveraisească avuțul nostru și să ne poarte grija dezvoltării noastre economice, ci tot așa de bine ele trebuie să intereseze mai mult și pe notar și pe primarul (judele) satului, apoi pe preoți ca și pe învățători și ați frunțași ai satelor noastre și pe băncile noastre.

După întindere, statisticele oficiale și cărțile funduare ne opun căm cu aproximație extinderea și dimensiunile lor — mai puțin în privința răspândirii esențelor și masive și mai puțin despre starea pădurilor comunale.

Pădurile bătrâne dau mai puțin lemn bun de muncă decât se crede. Codrii seculari de reșinoase după constatările serviciului silvic român abia dau 20% lemn bun de muncă, fagul însă n'are căutare îndestulătoare, stejarul e brăcut.

Cei 3—4 silvicultori de meserie români, cari s'au ridicat în aceasta branșă, au trecut în serviciul provincelor ocupate, în Basnia și Herțegovina. Și dintre ai noștri abia 8—10 dacă au putut intra în serviciul statului ungar, la păduri. Și deci puțini oameni pricepuți din sinul nostru avem în această ramură de bogăție națională.

Dar există pădure și pădure — cu deosebiri mari între ele ca stare a masivelor: păduri bătrâne și codrii

seculari, și păduri tinere de tufșuri și tufişuri — păduri cu lemn bun de muncă și cu lemne de calitate superioară, și păduri numai cu ratine și tufe de mărăcînături fără de nici o valoare industrială ori economică. Ca să aflu și constatăm aceste deosebiri în starea de lucruri, ne trebuie multe studii, și le poate afla ușor ori și care membru al reprezentanței comunale locale — și le poate afla la fața locului oricine întrebând pe oamenii de meserie. Ca să adune câțiva saci de ghindă toamna, și să o pună în pământ toamna ori primăvara cu sapa în făget ori prin poieni și rariști, iarși nu este treabă mare. Cu totul diferit și mai greu este de a stabili diversele specii și varietăți de arbori după valoarea lor reală tehnică și industrială, repartizarea lor pe teren și cantitatea de lemne ce au să dea și prețul cu care s'ar putea vinde în total și cu parte. Cu aceste nu se poate însărcina omul particular fără de a recurge la un specialist — forestier de meserie sau la un exploatator de păduri de mai multă vreme.

Acum se caută și obțin prețuri bune cu deosebire reșinoasele bradul, moliftul și pinul. Tisa a cam dispărut din pădurile noastre de munte prin nepriceperea oamenilor noștri. Zada sau laricele încă obține prețuri mari, pe unde se găsește în pădurile bătrâne în tulpine mari și groase. Tulpina de brad molift se vinde pe loc în pădure cu 25—30 coroane, cea de zada până la 40 cor, iar stejarul cu 50—60 cor.

Fagul încă nu și găsește prețul cuvenit, până nu se va găsi un mijloc potrivit de a-l injecta cu creozot ori altă materie, ca să țină în pământ ca traverse la căile ferate.

Chiar și stejarul nu obține prețul convenabil pentru el, căci el este copacul nostru cel mai de valoare. Datoria noastră a tuturor este, ca să regenerăm pădurile devastate prin pășunatul cu vitele și prin neglijența organelor însărcinate cu paza lor și să introducem stejar acolo unde nu a fost — în făget, în brădet ori în pădurile amestecate — păduri de șleau. Viitorul va fi al lui, mai cu seamă că pădurile de stejar s'au împuținat foarte mult și multe au fost deteriorate și devastate rău. Apoi nu toate pădurile de stejar dau un lemn bun de lucru și nu le cunosc bine nici forestierii și pădurarii.

Forestierii streini cei mai renumiți, aduși cu spese între noi, ca să și dea părerea asupra lor și-au dat păreri greșite de multe-ori, căci nu le

cunoșteau pe ale noastre după valoarea lor reală. Sunt în total vr'o 250 soiuri diferite de stejar în toate părțile lumii. Noi Românii avem aproape la vr'o 20 soiuri, în Dumbrăvele și pădurile noastre, dar de-o valoare mare tehnică industrială sunt numai 2, stejarul pedunculat sau stejarul propriu zis — ori tufanul, *Quercus pedunculata*, și gorunul supranumit și stejar de doage, ori stejar de munte (*Quercus sessiliflora*).

România are mai mult cer, tufa răioasă și gârniță în pădurile ei de câmp, iar centrul gârniței este pe la Chisetău în Banat, căreia cu numele botanic i-se mai zice și *Quercus hungarica*. Cerul și tufa răioasă dau numai lemn de foc, iar din gârniță se fac traverse la căile ferate și mobile ceva mai ieftine și puțină dogărie ieftină.

De valoare superioară sunt cu deosebire 2 — stejarul și gorunul — ambii în climate mai răcoase, deci va fi bine ca să cunoască poporul nostru în cercuri cât mai largi și după adevărata lor valoare și importanță ca să le dea o întindere cât mai mare. Stejarii se țin de familia *cupuliferelor*, a căror fructe se află în o cupă.

(Va urma).

Din România.

București, 14 Mai 1908.

Igiena școlărilor.

Propaganda folositoare și frumoasă ce s'a făcut în București din partea primăriei ca și din inițiativă particulară pentru igiena școlărilor și îndeosebi a școlărilor săraci, găsește tot mai mulți inițiatori în orașele din țară, unde caritatea își are de asemenea reprezentanții săi.

Astfel în Piatra Neamțului s'a format la 23 Martie un comitet cu însărcinarea de a strânge, prin toate mijloacele, suma trebuitoare pentru a se putea construi o baie, care în mod cu totul gratuit să se pună la dispoziția școlărilor săraci — și numai a școlărilor.

Sumele adunate până azi au atins cifra de 5700 lei.

O sărbătoare a comerțului și industriei.

Cu o mare solemnitate a avut loc Duminecă punerea celei dintâi pietre a palatului camerei de comerț, care urmează a se ridica pe strada Doamnei, în București.

Au luat parte Principii moștenitori, aproape toți miniștrii d-nii I. Kalinderu, Vintilă Brătianu, Miculescu directorul Căilor ferate, Rădescu în atășatul comercial al Austro-Ungariei și un mare număr de frunțași ai negoțului și industriei din Capitală.

Ceremonia s'a început cu un Te-Deum slujit de I. P. S. Partenie, Mitropolitul Moldovei înconjurat de un mare număr de preoți apoi d-l Asan, președintele Ca-

merei de comerț a ținut un frumos discurs plin de laude la adresa Suveranilor și a Principilor moștenitori, cari poartă atâta interes comerțului țării, apoi face istoricul Camerei de comerț dela crearea ei și până azi amintind numele tuturor acelor cari au contribuit la dezvoltarea comerțului românesc.

Răspunde d-l Anton Carp, ministrul domeniilor și mai vorbește d-l Th. Rădulescu, directorul Casei de depuneri:

A. S. R. Principele Ferdinand pune cea dintâi piatră de temelie.

Solemnitatea s'a sfârșit odată cu șampania.

Inaugurarea statuii lui Vasile Lascăr.

Tot Duminecă a avut loc în strada Vasile Lascăr (fostă Teilor) inaugurarea statuii lui Vasile Lascăr, fostul ministru de interne în cabinetul liberal trecut, care a lăsat pe urma sa câteva legi în adevăr folositoare pentru țară.

Pentru opera sa, pentru caracterul și valoarea lui morală, coreligionarii politici i-au ridicat o statuie la a cărei inaugurare au luat parte toți miniștrii împreună cu președinții dela Cameră și Senat.

După serviciul religios a vorbit d-l Emil Costinescu în numele guvernului, dând statuia în păstrarea primarului Capitalei.

Fundația universitară »Carol I«.

Din raportul, pe care în ziua de 9 Mai l'a prezentat M. S. Regelui, d-l C. Dimitrescu-Iași, rezultă că numărul volumelor din biblioteca fundației universitare »Carol I« s'a ridicat la 20,775.

Sunt apoi abonate 76 din cele mai bune reviste străine din toate specialitățile și se primesc toate publicațiile românești, din cari 40 de reviste au fost puse la dispoziția cititorilor.

Biblioteca a fost cercetată într'un an de 65,000 de cititori, cari au consultat 83,181 volume și reviste.

După dorința exprimată de M. S. Regele fundația a dat ca și în anii trecuți burse și ajutoare studenților săraci.

Averea instituției se ridică azi la 828,000 lei, iar venitele sale la 57,000.

Excursia familiei Regale la Sinaia.

Luni dimineața MM. LL. Regele și Regina, însoțiți de prințul Victor Napoleon, prințul și principesa de Schoenburg, oaspeții Suveranilor, au făcut o excursie la Sinaia, M. S. Regina și principesa de Schoenburg în automobil, iar ceilalți în tren special.

Trenul s'a oprit la gara Buda, la Comarnic unde M. S. Regele și oaspeții Săi au fost salutați de directorul prefecturii de Prahova și un mare număr de țărani în costumul lor pitoresc, apoi la Breaza au fost întâmpinați pe lângă oficialitate de cunoscutul cor al școlii primare și de adulți.

La Sinaia MM. LL., împreună cu înalții oaspeți au vizitat castelul Peleş, Peleşor și mănăstirea Sinaia.

În aceeași zi s'au înapoiat la București lăsând în Sinaia pe prințul și princeasa de Schoenburg.

Dela congresul medicilor.

Duminecă s'a deschis în București congresul medicilor.

organizație se poate prin urmare și schimba tot prin oameni!

Fiind condițiile acestea deviată, egale și identice pentru toți proletarii, ei se simt toți deopotrivă asupriți și neîndreptățiți și din aceasta soartă comună a lor se nasc sentimente de alipire și de puternică solidaritate, care îi ține foarte strâns legați deolaltă. Conștiința de a fi proletar și de a face parte din proletariat este așa de puternică și așa de înălțătoare, încât singurătatea proletar, este și se simte mândru, că aparține proletariatului. El spune că este proletar cu aceeași mândrie cu care spuneau odinioară cetățenii Romei și ai statului roman: Cives Romanus sum!

Ceasornicul cu noroc.

— Fine. —

Pe fiecare călțun erau câte doi tușpani, culoarea bine păstrată. Femeia dete odată cu mâna peste călțuni apoi zise, desvinovățindu se: »bătrânul n'o să umbie prin noroiu cu ei, cum cum ar fi făcut de bună seamă răposatul«. Zicând acestea uă călțunii iubiți susbuoară și trecu de ceea parte la vecinul Toader.

»Bună ziua vecine! zise ea intrând în odaie, iacă! deretecând prin ladă am dat de o păreche de călțuni d'ai răposat-

cum și-au închipuit-o și și-o închipuiesc încă foarte mulți dintre oamenii săraci, nu poate fi vorba în ordinea socială organizată și condusă de burghezime. Urmarea firească a acestei organizații a fost și este că mijloacele de producție adică capitalele au ajuns rând pe rând toate în proprietatea privată a burghezime, pe când marele număr al micilor industriași a ramas numai cu forța de muncă adică au devenit simpli muncitori industriali. Așa dară din micii meseriași și comercianți de odinioară precum și din elementele, cari ridicându-se din popor s'au alăturat acestora, s'a format o nouă clasă de oameni săraci adică muncitorimea industrială de azi respective proletariatul.

Dacă ar trebui să spunem că burghezimea aceasta anume din ce fel de oameni se compune; apoi am putea înșira următoarele grupe: toți așa numiții mari industriași, cari sunt proprietarii de fabrici și de mașini; toți comercianții și între aceștia toate institutele de bani, cari posedă capitalele ca bani gata în fel și fel de forme și fac negustorie cu ei; toți proprietarii de pământ și de case subînțelegând între aceștia îndeosebi și pe țărani precum și pe toți aceia, cari voind să își câștige averea în vr'o formă oare-care, recunosc și cer și pentru sine recunoașterea dreptului de proprietate privată asupra averei. În graiul de toate zilele burgh-

zimea este clasa mijlocie dintre nobilime și dintre proletariat. Să vedem ce este proletariatul.

4. Proletariatul.

Se zice că numirea de proletar ar veni de la cuvântul latinesc *proles*, care înseamnă: descendent, urmaș și că Românii ar fi dat numirea de *proletari* acelor cetățeni săraci, cari din pricina sărăciei lor nu puteau face statului nici un fel de alt serviciu decât să sporească numărul cetățenilor prin urmașii sau copiii lor! Tot săraci sunt și proletarii de azi, pentru că proletariatul este acel soi de lucrători sau muncitori, care își vinde forța de muncă și lucrând pe sama altora pe timpul în care lucră, abzie de dreptul ce a dispune asupra propriei persoane. Cu toate acestea ființa adevărată și întreagă a proletariatului trebuie descrisă ceva mai de aproape!

Înainte de toate trebuie să constatăm, că nu sărăcia în sine este însușirea caracteristică a proletariatului și că sărăcia, de care suferă proletariatul, nu este sărăcia în înțelesul ei de toate zilele, ci o sărăcie cu totul specială. Anume săm nu credem nici noi înșine și să nu lăsăm nici pe alții să mai creadă, că proletarii ar fi tot una cu oamenii cerșitori și zdrențoși adică cu plebea sau canală.

În Europa se află destui proletari, cari câștigă prin munca lor mai mult ca

un profesor de universitate și venitele mijlocii ale proletarilor din America sunt tot așa de mari ca și salariile profesorilor extraordinari din Germania. Este adevărat că se află printre proletari, și foarte mulți muritori de foame, dar chiar și sărăcia acestora nu este așa de grozavă ca mizeria țărănilor din Rusia sau a nenorociților zileri din China și Japonia cunoscuți sub numele: cull.

Așa dară nu sărăcia în sine este caracteristica proletariatului, ci adevărata lui ființă zace și rezultă din următoarele împrejurări:

Proletariul trăiește de regulă în nemijlocita apropierea oamenilor bogați adică a capitaliștilor și astfel vede cu ochii sei cât de ușor se câștigă bogăția cu ajutorul capitalului și mai ales cu forța de muncă, pe care o dă el însuși pentru o foarte mică plată. În starea aceasta a sa se naște și trăiește continuu în suflul său un puternic sentiment de invidie și de ură față de clasa bogată!

Proletariul, fiind avizat numai la simbră sa de azi pe mâne, trăiește în continuă nesigurantă.

Proletariul are deja atâta pricepere și cultură, ca să înțeleagă că starea aceasta a sa de atârzare și nesigurantă, nu vine dela Dumnezeu, ci rezultă numai din organizația socială făcută de oameni, care

S'au ținut interesante conferențe de d-l Dr. Babeș și alți medici distinși.

A doua zi s'a depus, din însărcinarea congresului, o coroană la statuia de curând ridicată memoriei lui Vasile Lascăr, care atât ca ministru cât și ca om privat n'a crutat nici un mijloc pentru a veni în ajutorul sănătății publice.

A doua zi d-l Dr. Babeș a citit un raport asupra tuturor comunicărilor primite cu privire la pelagră, boala care seceră atâtea vieți printre țărâșime.

Apoi doctorul Vasiliu din jud. Roman, bunoscut prin activitatea sa pentru combaterea pelagrei în cel mai pelagros județ, brată victimelor pe cari le produce această toală și propune a se interveni să se introducă în legea sanitară măsuri cari să csterzică consumarea porumbului stricat, bare, se crede, e singura cauză a acestei oale.

M.

STIRILE ZILEI.

— 15 Maiu v.

Procese de pressă. Decând marele poet norvegian Björnson a început să se intereseze mai de aproape de soartea naționalităților din Ungaria, scriind articoli prin ziarele mai mari din lume, procurorii maghiari au pornit o nouă goană contra ziarelor naționalităților intentându-le procese peste procese. După ce mai acum câteva săptămâni au fost osândiți redactorii ziarelor slovace din Ungaria pentru reproducerea acestor articoli, a fost judecat săptămâna trecută redactorul resp. al ziarului »Lupta« dl V. Macrea la 8 luni închisoare și 2000 cor. amendă pentru reproducerea cunoscutei scrisori adresate lui Björnson de către mai mulți fruntași cehi, apărută în revista franceză »Courrier Européen«.

Pentru aceiași scrisoare, reproducă în estras, a fost improcusată și ziarul nostru și în curând va avea loc pertractarea finală a acestui proces înaintea curții cu jurați din Târgul-Mureșului. Sâmbătă seara ni s'a făcut o nouă perchiție domiciliară pentru un alt articol al lui Björnson produs de ziarul nostru din »Courrier Européen« în numărul 39 dela 19 Febr. (3 Martie) a. c. sub titlul »Un nou articol a lui Björnson« și astfel ne putem aștepta ca în curând să fim puși din nou sub acuză.

I. P. S. Sa Metropolitul Ioan Mețianu a împlinit săptămâna trecută 80 de ani etății. Din acest prilej rar I. P. S. Sa a primit de pretutindeni felicitări călduroase, dorindu-i-se încă ani mulți în fruntea metropoliei bisericești gr. or. române. Intre cei cari au ținut să vină în persoană la Sibiu, ca să felicite pe I. P. S. Sa a fost episcopul Aradului Ioan I. Papp, care însoțit de arhimandritul Hamsca a sosit Duminecă seara la Sibiu. Luni I. P. S. Sa a dat în onoarea oaspeților săi o masă mare, la care au fost invitați și toți asesorii conzistoriali. Cu trenul de Marți dimineața Episcopul Aradului a părăsit Sibiu.

Dela gimnaziul nostru din Brașov. — În ziua de 10/23 Maiu s'a ținut concursul de stenografie între elevii gimnaziului superior, cari au urmat cursul de stenogra-

fie, introdus pentru prima oară în acest an școlar la școlile noastre din Brașov, și ținut de d-l Nicolae Mohan, notar în penziune. Pentru încurajarea tinerimii la acest prim curs de stenografie românească la noi în țară, domnii frați Constantin, Petru și Mihail Popovici au dăruit 50 cor. pentru premiarea celor mai buni stenografi. La concursul de Sâmbătă, presidat de d-l director Virgil Onițiu s'au premiat următorii școlari: Cu premiul I de 15 cor. Nic. Olariu VII. gimn., cu premiul II de 10 cor. Vas. Stoica VII g., cu premiul III de 10 cor. Mircea Prișcu V g., cu premiul IV de 6 cor. Nic. Cleș V g., cu 4 cor. Ioan Băbuț V g. Premiul VI de 5 cor. s'a împărțit între elevii de cl. V g. Ioan Pleșa și Ioan Rusu.

O nouă broșură în chestia naționalităților. Sub titlul: »Cestiunea naționalităților și ideea de stat maghiar« a apărut în Budapesta o broșură interesantă scrisă de un anumit Mercator. Lucrarea e recunoscută de bună și de Maghiari dar se n'ștelege numai până unde începe a vorbi despre șovinismul, care în broșură e sbiciuit arătându-se că țintește la maghiarizarea repede a masselor. Arată lupta Maghiarilor pentru conservarea eului lor național sub Iosif al II și aduce această luptă în comparație cu tactica fină a Mariei Terezia de a cuceri pe Maghiari. Forța și brutalitatea dau naștere rezistenței tot mai intense din partea naționalităților. Pe bază psihică naționalitățile după atari proceduri și după o astfel de politică culturală au să devină mai conștiente în eul lor național. Se pot trâmbița adevărurile firești, — cei dela cărmă încă le cunosc, dar situația pe toate terenele este de așa fel, că cu adevărul nu ne validăm.

Omorul dela Danos. Cunoscutul proces contra țiganilor implicați în omorurile dela Danos s'a terminat eri în 27 Mai; sentința o va aduce tribunalul numai mâne, Vineri. Curtea cu jurați a aflat de vinovați pe 7 inși pentru furt și omor, pe 3 pentru siluire și omor, și pe toți pentru tăciunărie.

Gununie. Duminecă în 18 (31) Maiu va avea loc în biserica Sfintei Treimi de pe Tocile cununia religioasă a d-lui George D. Bădișoiu cu d-șoara Reveica St. Furnică.

Necrolog. Dumitru Ghimbășan, zidar a încetat din viață în ziua de 5/18 Maiu a. c. la orele 9 din seară, în etate de 56, și al 38 lea an al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești s'au depus spre vecinică odihnă Mercuri în 7/20 Maiu c. în cimiteriul bisericești române din Sinaia. Il jolesc soția Reveica și fiica Marioara și alte rudeni.

Aventura unei principese austriace. În cercurile aristocratice din străinătate produce o mare senzație, fuga unei principese austriace din Viena la Londra în scopul de a se căsători acolo. E la mijloc un roman de dragoste, ai cărui eroi sunt principesa Amalia Leontina de Fürstenberg, sora vitregă a prințului Max Egon de Fürstenberg și un fost ofițer. Dânsa s'a amoretat de acel ofițer, Gustav Koczian, reprezentantul unei mari firme de automobile din Germania, și a fugit cu el, părăsind în ascuns palatul princiar. Tinăra principesă e de o frumseță rară. Făcuse cunoștință cu Koczian la Karlsbad. Acesta

părăsise serviciul militar acum doi ani din pricina marilor datorii ce le făcuse și întrase ca funcționar la firma de automobile Benz, care îl însărcinase cu direcția filialelor din Marienbad, Karlsbad și alte orașe din Austria. La Karlsbad a făcut cunoștință cu principesa, cu care a făcut dese plimbări cu automobilul. În curând se îndrăgostiră. În 1907, Koczian părăsi casa Benz și intră la o casă de automobile Mannheim. De aci schimba o corespondență vie cu principesa. Prin scrisori, cei doi îndrăgostiți puseră la cale fuga principesei din Viena.

Acum câteva zile Koczian s'osi în Viena și întâlnindu-se cu principesa în grădina botanică, hotărâră să fugă Sâmbătă. În acea zi au și fugit. S'au dus întâiu la Mannheim, iar de acolo au plecat, după o versiune, spre Londra, după alta, în Elveția. O știre nouă din Viena spune că mama lui Koczian știa despre dragostea dintre fiul ei și principesa, că nu credea de loc însă că intenția lor de a se căsători e serioasă. În ajunul fugii, principesa a rugat pe d-na Koczian s'o însoțească în călătorie. Mama tinărului s'a învoit și astfel au plecat tus-trei. Se crede că fugarii se vor opri în drum la un prețin comun, la care vor sta câteva timp până va sosi încuviințarea familiei principesei la căsătorie. Principesa e majoră. Ea și-a luat bijuteriile în valoare de 320.000 de franci. Corespondenții ziarului »Daily Express« la Paris, Colonia și alte centre din Europa telegrafiază acestui ziar că toate ambasaderele și polițiile din Europa au fost înștiințate despre fuga principesei.

Rectificare. În Nr. trecut de Duminecă (19) al foaiei noastre dela 9 (22) Maiu, în articolul »Salutul presei române« pagina 2-a, coloana 1-mă pasagiul ultim este a se ceti corect așa: »Un trecut așa mareț și însemnat nici se poate ca »Gazeta Transilvaniei« să nu fie și de aici incolo premergătoare presei românești ș. c. l.«

Răcnetul leului în fonograf. »Moneștrele« istorisește urmările neașteptate cu care s'a ales directorul unui teatru englezesc, în urma încercării de a pune să răcnească pe scenă, într'o piesă, un leu, — și să răcnească așa cum numai regele animalelor e în stare s'o facă. Directorul acesta avea neapărată nevoie în aceea piesă de răcnetul unui leu și fiindcă îi era cu neputință să bage în culise un astfel de animal i-a venit ideea ingenioasă să facă pe un leu să răcnească în fonograf. În cușca leului din grădina zoologică a fost așezat un fonograf, dar animalul infuriindu-se pe instrumentul acela așa de curios pentru el, îl sfărâmă cu o puternică lovitură de labă. Se făcu o a doua încercare; fonograful fu așezat în afară de cușcă iar îndărătul lui fu ridicată o bucată de carne. Când o văzu leul începu să răcnească terribil, sărind să înhațe carnea. Directorul se retrase foarte fericit cu fonograful și în aceeași seară, la reprezentare, răsună în locul hotărât din piesă, un răcnet grozav de leu. Spectatorii, cuprinși de spaimă ne bună, se repeziră la uși și fugiră din teatru.

O plantă care răsuflă, tușește și strănută. Din Chile (America) se vestește că un profesor a descoperit o plantă foarte ciudată; răsuflă, tușește și strănută! Cade o boabă de pulbere pe o frunză, adie un vânt și alățarea e îndestulătoare. Ba, de

rușine se și înroșesc frunzele! Botanistul chilean nu dă alte amănunte și nici numele plantei. De aceea foaia franceză »Gil Blas« zice că-i vine a crede că în țările noastre biata plantă ar căpăta aprindere de plămâni. Dar gluma ziarului francez nu place celui austriac după care luăm amănuntele, ci crede că lucrul e tot ce se poate mai cu puțință. N'a descoperit în 1804 Syderham Edwards la o plantă șase peri pe fiecare frunză, de cari dacă se atinge vre-o insectă, frunza se închide și o prinde? Profesorul Haberland din Graz n'a dovedit că plantele dorm de-a binele, umblă, văd și simțesc? Nu s'au descoperit organe de pipăit și ochi la plante? Mișcărilor »Mimosei pudice« când cade o picătură de ploaie pe frunzele ei nu sunt cunoscut? Nu se știe că staminele bat cu pungile lor de polen în insectele cari caută miere în fundul calicului lor? Așa face Dracila și multe plante cu flori în formă de fluture (Mazere, Salcâm, etc.)

Cai scumpi. Săptămâna trecută au fost vânduți prin licitație, la Aldridge, douăzeci și doi de cai din grajdurile decedatului duce de Devonshire. S'a încasat suma de 405.000 fr. sau peste 18.000 de fiecare cal. Prețurile cele mai mari 95.000 și 85.000 de fr. au fost plătite pentru doi cai »coborători« din vestiții armăsari »Ampion și »Persimmon«.

Circul Varieta în Brașov. Din programul de ieri amintim cu deosebire pe gimnasticii la fus în adevăr eminenți și probați: Popescu și Dumitrescu. Producțiunea acestora a fost punctul de forță. Și celelalte punte satisfac. Atragem cu plăcere atențiunea publicului nostru la acești artiști de gradul prim.

Duelul Tâslăuanu — Aurel C. Popovici.

În urma polemicii ziaristice, ce s'a încins între d-l Aurel C. Popovici din București și d-l Oct. C. Tâslăuanu, secretarul al II-lea al Asociațiunei din Sibiu, pe tema unui articol scris de cel din urmă în »Luceafărul« din Sibiu sub titlul »Două culturi«, d-l Tâslăuanu simțindu-se ofensat, a plecat la București, ca să ceară d-lui Popovici satisfacție cavalerescă.

Cetim acum în ziarele din Bucureștii că duelul nu a avut loc. Martorii d-lui Popovici, d-nii maior V. Verzea și deputatul Alex. N. Săulescu, întâlnindu-se cu martorii d-lui Tâslăuanu, d-nii Ioan Russu Abrudeanu și Al. C. Satmary, au declarat acestor din urmă, că provocarea la duel e întârziată, deoarece d-l Tâslăuanu, deși a sosit la București în 9 Mai v. seara, n'a trimis martorii săi d-lui Popovici, până în 12 Mai orele 10 a. m. Prin urmare a trecut mai mult de 24 ore, fără ca d-l Tâslăuanu să se fi gândit la obligațiunea sa de a satisface normele, după cari se regulează afacerile de onoare. Dealtfel martorii d-lui Popovici au mai declarat, că chiar și în cazul când provocarea s'ar fi făcut la timp, ei (martorii) n'ar fi admis-o, deoarece consideră demersul d-lui Tâslăuanu de »o încercare de ase realibilita personal și de a da un lustru politicei sale antiromânești și de desbinare« a Românilor din Ungaria.

D-l Tâslăuanu, luând cunoștință de declarațiunile martorilor d-lui Popovici, a

tului, și fiindcă tot stau ei numai așa, ni-am gândit că mai bine să-i iai dta, să-i porți prin casă a dause cu precauție. Dta este bătrân de aici înainte, și apoi picioarele bătrânilor sună mai așa.

Orbul, care lucra bărbătește, asculta cu băgare de seamă, apoi zimbi și zise cu prietinie: »eu totdeauna am zis cătră oameni, că dta a numai inimă bună, vecină dragă... deși nu se vede totdeauna. Acum se pot încredința chiar ei despre asta, se pot încredința chiar oamenii«.

»O, Doamne sfinte«, zise femeia puțin cam rușinată... »păcătoși suntem cu toții!... și aruncă o căutătură spre căne, care stetea sub laviță și se uita ținută la ea, ca și când ar ști toate.

Pe la amiaz veniră copiii tâmplarului schiop la lelea Săia și, la început, erau așa de fricoși, că steteau cu degetele în gură și nu vorbeau nimic. După ce înse s'au săturat și au mers cu femeia în grădină și am cules omide de pe varză, erau foarte veseli și numărau, cari au cules mai mult, și erau cu mare băgare de seamă ca să nu calce merisorii de lângă cărare... după cum le dete în grijă mama lor. Și lelea Săia se bucura... fața ei bătrână, serioasă, zimbea prietineste. Dar două femei, cari se întorceau din pădure și treceau pe lângă grădiniță, se îmboldeau și ziceau: »iacă, iacă! și strigară peste pădure: »bună seara lelea Săie!«

După ce pleacă copiii acasă, lelea Săia rupe dintr'o tufiță câteva garoafe și se duse cu ele la locuința învățătorului.

Învățătorului din Măgureni era foarte rău plătit, pentru că oamenii erau săraci. Cu greu se și găsea cineva să fie dascăl. Învățătorul de astăzi a vrut să se însoare, de aceea a primit locul, care l'a căpătat, astfel ședea acum aici, iar inspectorul dela oraș, care-i făgăduise, că-i va da un loc mai bun, își uitase cu totul de el.

Învățătorul nu se plângea de soartea lui pentru că el și-a făcut-o, dar soția îi era tot supărată, când își aducea aminte, că el suferă numai pentru dânsa; pe lângă asta, micul lor copil, o copilă mică, era mai mult bolnavă. Împrejurarea asta o făcea să stee totdeauna acasă, ca să grijească și numai la sărbători mari ieșea până la biserică.

Soția învățătorului stetea în ușa deschișă și striga: »mițu, mițu! când intră lele« Săia în casă, era cam spăricasă și se temea de lelea Săia, se făcu toată roșie și-i gândea: »vai de mine, numai de n'ar găsi bătrâna praf pe undeva!«

Lelea Săia îi umbla numai pisica în cap, de aceea nici nu putea băga seamă la alte lucruri. Ea nici nu auzi bine vorbele prietinoase cu cari o pōitise soția învățătorului în casă. Din odaie copilă stetea în pătuțul ei în picioare și privea spre ușă, ca și când ar cere ceva, obrazul

ei mic era înfierbântat și roșu, ochii ei mari, vineți, erau obosiți și triști.

Așteaptă nițel, Mărioară, zise mama, ni'au sosit mușterii, mițuluc vine mai târziu.

Copila însă se uita spre ușă, ca și când pisicuța ar putea intra prin crepătură, și zise tânguindu-se: »nu vine! Femeia învățătorului aduse o păpușă brodată, în timpul acesta ruga mereu pe lelea Săia, să facă bine să-i erte. Mărioara însă se uita serioasă la păpușă și da din cap.

Atunci zise mama: »acum poartă-te bine, culcă-te și dormi!«

După ce copila a ascultat și s'a culcat, mama șezu lângă lelea Săia, și o întrebă cum se află. Amândouă femeile însă ascultau în tăcere la gemetele neliniștite ale copilei. Deodată răsună din pătuț un răs șgomotos și vesel, femeile surprinse spre copilă și văzură pisica cea mare, sură, intrând în odaie pe fereastra deschisă, încet și cu demnitate.

Lelea Săia se ridică, puse garoafele în mâna soției învățătorului și se depărtă grăbită, fără a zice o vorbă.

În noaptea aceasta lelea Săia, fără să mai gândească la altceva, urcă iar dealul și așeză arătătorul cel negru, așa cum a stat întâia dată. Se părea că și ceasului îi place astfel, pentru că acum numai zurăi, iar bătrânul cesornicar horcăia liniștit pe prag.

Afară lună senină și, când se întorcea lelea Săia spre casă, la picioarele ei vedea așternut satul luminos, tăcut, ca și când ar dormi... deodată îi venea așa de drag de el, încât își gândi în sine: »ei, numai a'ci doresc să mă și îngroape când mi-o veni moartea.«

În sfârșit o cuprinse somnul dulce. Dimineața însă, când se duse în grajd, își găsi capra întinsă pe pământ, țapănă, moartă.

»Iacă. dobitoacul meu frumos, mort«, zise femeia dând din cap, »să nu zică cine-va, că asta e chiar după pofta mea?« Și minune, ea se depărtă voioasă de lângă capră.

Occupată cu gospodăria, se gândea, ce să facă, până-i va crește iada și, dela trebile ei, gândurile îi alergau la starea vecinilor ei. Feciorului celui mai mare al tâmplarului schiop își propuse să-i dea de lucru pe locurile de arătură și în grădină, iar pe fetiță să o învețe a coase așa de filigram, după cum știa ea, ca fată. Pe bătrânul Toader îl va aduce iarna în casa ei și, lucrând, va sta și de poezii cu el...

Ursu ar putea dormi acasă, seau dacă ar dori bătrânul... chiar și în casa ei, după cuptor.

Pe când își sorbea încă cafeaua și se gândea astfel, iacă trece pe la fereastră Toader cu cănele. În dispoziția ei s'afletească

adresată secundanților săi o scrisoare, în care, după ce le mulțumește pentru serviciile aduse lor, insultă în mod grosolan pe dl. A. C. Popovici, și contestă maritorilor acestuia »competența de-a se pronunța într-o chestiune, care poate privi numai pe oamenii îndreptățiți a avea un rost în crearea opiniei publice«. Declară, în fine, că va supune unui arbitru afacerea provocării întârziate.

Prin aceste declarațiuni incidentul s'a încheiat deocamdată.

NECROLOG. Subscriși în numele lor și al numeroșilor consăngeni, cu inima frântă de durere, aduc la cunoștință prea dureroasă știre, că mult iubitul lor fiu, și frate, **Mircea Voina**, student agronom, după un morb greu și îndelungat, fiind împărțit cu sf. Taine, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, Mercuri în 14 (27) Mai a. c. în anul al 21-lea al vieții sale. În urmărirea se va face Vineri în 16 (29) Mai a. c., la oarele 3 p. m., dela domiciliul din strada Prundului Nr. 49 în cimiterul bisericeii gr. or., a S-tului Nicolae din Brașov-Scheiu. Brașov, în 14 (27) Mai 1908.

Vasilie Voina, protopopul tractului Brașov, Elena Voina, născ. Munteanu, părinți, Vasile, Costi, Bujor, Traian, Dan, Septim, Florin, Elena, Marioara, Dorica și Lucia ca frați și surori.

Odichnește Doamne în pace sufletul fericitului adormit!

„Leagăn 'ți-a trebuit, leagăn ai găsit“!

Cât aș dori să fiu încă odată copil! Numai în tinerețe, în această secundă din viață, am simțit și se simt cele mai mari fericiți din viață.

Une-ori stau îngropat în fotoliul meu favorit, și caut a'mi reaminti câte ceva din copilăria mea, caut să răfoesc foaie cu foaie din calendarul ștengărilor mele, pentru a mai pune măcar p'ntru un moment, stavilă uritului.

De câte-ori îl deschid și dau peste foaia cu întâmplarea din Pucioasa, nu mă pot stăpâni dela răs și nu pot să nu'mi arunc ochii înapoi către trecut. Nu mă pot opri de-a cugeta la ușurința cu care făceam atunci ori-ce, la puțină osteneală ce'mi dedeam de a mă gândi la urmări.

Era în al zecelea an al vieții mele, cam pe la finele lunii lui Cuptor. Niște călduri tropicale, făceau, pe la amiază, eșirea din casă aproape imposibilă. Nici odată nu mai apucasem ase-nenea călduri. Pășărelele nici nu mai ciripeau, ci alergau nebune către Iolomița, cu ciocurile căscate, ca să-și potolească în undele răcoritoare focul ce le mistuia organele.

Până și oamenii, bag' samă ca să nu dea cu totul de minciună părerea, că se trag din maimuțe, le imitau, cu simpla deosebire, că ei, în loc de Iolomița, alergau la don Popescu, cărciumarul, căci el le dedea o băutură, care, după credința lor, le potolia focul, ear după a mea, mai rău îl aprindea.

Imi mai amintesc eu, așa, ca prin vis, cum, în această zi, eu și cu sora mea mică Agafița, căreia i se zicea și vesela din cauza caracterului ei totdeauna vesel și drăgălaș, ne duserăm la mama, care,

tocmai se culcase cu câte-va clipe înainte, cu rugămintea de a ne face un leagăn.

Dressai unai întâi pe Agafița, din voia căreia mama nu eșă, ca mai întâi s'o sărute, apoi s'o roage frumusei, lingușindu-se să ne facă voia.

Dar 'ți ai găsit! Cu tot meșteșugul Agafiței de a linguși, nu era chip să o înduplecăm să ne facă leagănul.

Ba că n'are unde, ba că-i prea cald, ba că nu mai vrea să se scoale; destul că n'a vrut cu nici un preț să ni-l facă.

— Dă-mi frânghie că-l fac eu!

— Nu se poate!

— Ba da, mamițică! zise și Agafița pe un ton jalnic.

— Dă-ne!

— Stați, că vă dau eu vouă, îndrăciților! și lute sări din pat și se repezi către baștonul tatei, pe care puse mâna.

Noi, când am văzut că mama nu glumește, am sbughit-o ambii de (cred eu) nici ușa n'am văzut-o...

Micul incident nu puse însă capăt dorinței noastre de a ne da în leagăn. Căutam prin toate părțile frânghie, sau ceva, ce să înlocuiască.

Trebuia ca leagănul să fie făcut și pace.

De oată îmi veni în minte o idee care, după planurile mele, avea să fie idea salvatoare. Mă dusei la don Popescu, în curtea căruia seadam, și așteptai să iasă din pivniță, unde el știa ce făcea.

După ce eri prin ușa din curte (pe care o lăasă deschisă) îl rugai din partea mamei, să-mi de-a o bucată de frânghie, că-i trebuie la nu știu ce.

El, cu cea mai mare grabă, îmi dete frânghia cerută și intră în prăvălie, unde îl așteptau mușterii.

Cum mă văzui în posesiunea unei astfel de comori, alergai la sora mea, nebun de bucurie.

Năștea însă întrebarea de unde s'o legăm.

Agafiței îi trăsni în minte că don Popescu a lăsat capacul deschis.

— Haide, zise ea, în pivniță, că am găsi acolo vre-un loc.

Ne-am dus.

Cătră fundul pivniței, era spânzurată de pârte o lampă, care arunca împrejurul lumina sa cea pală. Două bolobocae, se deau suspendate pe bârne, chiar la gura pivniței, față 'n față, cu pipele înainte, în tocmai ca doi cocși, gata de luptă.

Pipele își făceau impresia a două nasuri uriașe, pătlăgele a unor bețivi, căroră, adesea le a servit drept proptea a corpului când aceștia luleaua neamțului*, lucru ce nu se întâmpla mai nici odată... fără soț.

Nu era vreme de perdut. Trebuia să lucrăm cu cea mai mare grabă, pentru ca nu cum-va, stăpânul pivniței să ne găsească aici. Deci, la lucru. Pusei un genunchiu pe pământ și îmi pusei toate forțele în mâni, pentru a înnoada frânghia pe pipa butoiului. Pe urmă, potrivii în-nălțimea, și legai și celalalt cap al frânghiei, de cealaltă p'pă. Leagănul era acum gata.

Cu toate că gâfăiam, m'am așezat îndată în leagăn, mulțumit de isprava

* Se îmbătau.

mea, și că am lăsat pe Agafița cu răbdarea.

Însă, nu trecu mult, și se auzi o scârțâitură prelungă, iar eu căzui, trăgând după mine și pipele.

Cu cea mai mare putere, vinul începu a gâlgâi pe locurile pipelor, și în curând fu acoperit de el.

Agafița fugi pe scară țipând.

Atât mai pot ține minte.

Vinul ce mă lovea neconținut, cum și cantitatea cea mare ce lui nevoit a înghiți, mă făcură să leșin...

Când mi-am venit în fire, eram în pat la mine acasă, cu doi doctori la căpătâi. Nu pot ști, dacă în aceeași sau în altă zi, s'a întâmplat aceasta.

Cum voi fi ajuns aici, nu știu. Am aflat numai, mai în urmă, că tata fu nevoit să plătească vinul cu vârf și îndesat.

Tata, cum m'a văzut că deschid ochii, 'mi-a luat capul în mâni, și 'mi zise sărându-mă:

— »Leagăn 'ția trebuit, leagăn ai găsit, dragul tatei«!

Ear eu începu-i să zâmbesc.

G. Păcurariu.

ULTIME ȘTIRI.

Deva, 28 Mai. Eri s'a pertractat aici procesul intentat mamei și soției d-lui deputat Dr. A. Vlad și preotului Lula, cari ar fi ațâțat contra ideii de stat maghiar, fiindcă la examenul din comuna Bobâlna, ținut astă vară, acuzații au spus școlărilor români, cari salutau ungurește pe cei cari veniseră la examen, *să salute în limba română.* Apărători au fost advocații Dr. A. Vlad și Dr. Justin Pop. Seara la orele 7 s'a adus sentința. *Soția d-lui Aurel Vlad a fost condamnată la o lună închisoare de stat și 300 cor. amendă. Mama d-lui Vlad și părintele Lola au fost ach. tați.*

Budapesta, 28 Mai. În ședința de eri a dietei a fost suspendat dreptul de imunitate a deputaților slovaci *Mi'an Ivanca și Blaho* pentru că ar fi „agitat“ contra statului, cu ocazia dărilor de samă, ținute în fața alegătorilor. Dep. *Fredceanu* a vorbit contra suspendării imunității.

Budapesta, 28 Mai. După dezbateri cari au durat mai bine de o lună, fără nici o intrerupere, s'a terminat eri *procesul bandei de țigani criminali dela Danos.* Pe baza verdictului juraților Curtea a condamnat pe șase dintre acușați la moarte prin ștreang.

Printre acești șase se află și două femei, cari, de asemenea vor fi executate. Restul acuzaților au fost condamnați la pedepse mai mult sau mai puțin grele.

Bibliografie.

Întâiu Mai romanță pentru voce și pian de *G. Fl. Freșmereanu*, dedicată d-nei Elena Dr. I. Mețianu. Prețul 1 cor. (Lei 1'20) plus 10 bani porto.

Imn festiv și Hora dela Flevna coruri mixte de *G. Fl. Freșmereanu*. Prețul 1 cor. plus porto 10 bani.

„O roșă vestejită“ cu text nemțesc după Heine și românesc de Matilda Cugler-Poni pentru voce și pian. Prețul 1 coronă, plus 5 bani porto.

T. Lugojanu: „De duocă“, cor bărbătesc pe motiv popular. Prețul 1 cor. plus 5 bani porto.

Dare de seamă și mulțumită publică.

Reuniunea femeilor române din Brașov aduce la cunoștința On. Membre precum și întreg publicului românesc, că producțiunea elevelor din internat: Orfelinat, ținută în 27 Aprilie 1908 a produs un venit curat de 224 cor. 10 fl. — Suma aceasta va fi folosită pentru ajutorarea fetițelor orfane și sărmene adăpostite în acest Internat. Comitetul exprimă deosebită mulțumită tuturor acelor cari au binevoit să sprijinească aceasta instituțiune de binefacere luând parte la producțiune și în deosebi următorilor domni și doamne, cari au dus suprasolviri:

D-l I. Ciurcu 6 cor. d-na Elena A. Popovici 4 cor. d-na Elena Săbădeanu 4 cor., d-l George B. Pop 3 cor. 40 fl., d-na Catinca A. Bărseanu 2 cor. 40 fl. d-na Virginia Vlaicu 2 cor., d-l George Chelariu 2 cor., d-l Constantin Nedelcu 2 cor., d-na Maria Precup 2 cor., d-l Ioan Petcu 1 cor. 20 fl. d-l Axente Barciu 1 cor., d-na Maria Median 1 cor., d-na Maria Cristan 1 cor.

Brașov, 14 Maiu 1908.
Sidonia Petrovici, casieră. *Maria B. Baiulescu*, presidentă.

Voci din public*)

Alegerea de preot la Râșnov.)**

Onorată Redacție! În numărul 17 poporal al Gazetei D-Voastră sub masca mai multor iscălituri, parte conștii parte inconștii, ni-se răspunde corespondenței, pe care am publicato noi în numărul precedent poporal al valorosului D-Voastră ziar. Am publicat acea corespondență nu cu alt gând, decât ca se facem cunoscut întregului public românesc starea bolnăvicioasă, în care se află biserica noastră dreptcredincioasă.

Rectificările, ce voește a le face autorul ascuns după iscăliturile acelea, nu'stă la loc și nu'stă drepte. Din capul locului trebuie să spunem, că din cei subscriși în numita întimpinare o bună parte ne-au declarat între martori, că ei n'au compus, dar nici n'au scris o astfel de corespondență ca cea trimisă la Gazeta Transilvaniei. Și faptul acesta e o dovadă, cumcă autorul ascuns al acelei întimpinări s'a folosit de toate apucăturile iertate și neiertate, pentru că să poată câștiga iscălituri îndărătul căroră să-și poată ascunde cinstitul său nume. Faptul acesta arată gradul de moralitate pe care stă respectivul anonim.

*) Pentru cuprinsul celor publicate sub rubrica aceste, răspund autorii. — Red.

**) Articolul acesta este iscălit de 36 p rohieni din Râșnov. Iscăliturile lor vor apărea în numărul viitor la finea articolului. N. Red

de acum, deschise iute fereastra și strigă:

»Ei, ei! vecine, așa de dimineată pe picioare?»

»Iac' așa, vecină, darul lui D-zeu nu aleargă după noi, trebuie să umblăm noi după el.«

»Ba și după nenorocire trebuie să alergăm răspuse femeia, azi-noapte mi a murit și mie capra, sărmăna de ea. Ei! ce să-i faci? de moarte nu scapă nime, de asta trebuie să ne aducem aminte și să tăcem.

Orbul nu se putea mira destul, cum de femeia nu este supărată pentru paguba ei... În sat, se știa, că nime nu ține așa mult ca ea, la puținul, ce are.

»Lele Săia, zise el mângâind'o, dacă vrei prinde pe Ursu la cărucea și du-ți dobitoacul din grajd... bunătața cu călțonii și așa nu țio pot răsplăti nici odată.

Lelea Săia privea la bătrân și era mișcată văzând că bătrânului îi pare rău de nenorocirea ei. Intr'aceea, iată, sosește dela pădure feciorul cel mai mare al tămplarului și cum aude de capră, începe a să tângui: »Doamne, fie-ți milă de noi! Ce dobitoac drăguț și ce femeie harnică și bună!«

Lelea Săia însă zise: »Încă-i noroc, că n'a perit a voastră... eu mă mai pot ajuta«.

Feciorul scoase iada din grajd, o duse la capra lor, ca să crească cu ea împreună.

Cătră amezai veni soția învățătorului cu Marioara de mână și aduse o oală mare de lapte. — »Din ce-o dat D-zeu, nu e lucru mare«, zise femeia cu sfială — dar mă gândeam, fiind-că ai pierdut capra...«

Lelea Săia netezi părul blond al Marioarei și își duse șorțul la ochi.

»Draga mea, zise ea, aș mai da o capră numai să pot vedea pe Ingerașul acesta voios și cu obrazii roșii.

Și, dintr'odată, soția învățătorului nu se mai temea de lelea Săia, fi prinse mâna scortoașă și o strânse. Mișcate se priviră amândouă femeile în ochi, dar de vorbit nu vorbiră. De aici înainte erau prietene și la bine și la rău.

Capra cea moartă a fost uitată curând arătătoarele ceasurilor, alergau jur împrejurul cadrantelor lor, iar ceasul cu norocul își umbla calea lui, nenorocirea nimerea ici-colo în câte-o casă din Măgureni. Când auzia lelea Săia: cutare a avut o pagubă, ori, la cutare i-a murit femeia, atunci își gândea în sine: Astăzi stă arătătorul în partea aceea — și se ducea acolo ca nenorocirea, care nu mai putea abate dela casă, să o îmbuneze întru cât se mai poate.

Odată o întrebă învățătorul, care băgase mai bine de seamă, ca alții, cât e de prietinoasă și binefăcătoare: ce s'a întâmplat, că firea ei, atât de tare, s'a schimbat așa dintr'odată?

La răspuse: să ai ceva pe inimă față de alți oameni, este cea mai rea povară și atât de grea, încât nu mai poți gusta odihnă, dar a face altora bine, domniule învățător, este cea mai mare bunătațe din viață și cine s'a îndeletnicit odată cu fapte bune, acela nu se mai poate lăsa de ele.

Despre ceasul cu norocul din Măgureni, ea n'a vorbit nici odată.

(După nemțește.) N. Petra-Petrescu.

Horia lui Valean.*)

Fozie verde măgeran
Asta-i horia lui Valean:
Dimineața s'a sculat.
Peobraz mni s-o spălat
Și pe uli-șo plecat.
Câte mândre că-l vedea
Toate cu capu-i fă-ee,
Nuna mândra lui: cea dragă
Scoate capu pe forestă:
— Hai Valene până'n casă.
Rujmalin (rojoliș) roșu'n forestă
Și cafeiu-i cald pe masă,
Rujmalinu l-o băut
Și cafeiu l-o gustat
Și pe uli-șo plecat*)
Și deacolo s'o luat

*) Poezie populară din Caiatul-mic culeasă de Dumitru Manu stud. în cl. VII. gim. în Brașov.
*) alergat.

La portita mănăsa:
— Mamă mămuluca meal
Hai! deschide-mi portata,
Că mă doare inima.
Hai! așterne-mi pătuțu,
Că mă doare căpuțu,
Hai! așterne-mi patu iute,
Că nă doare pe su frunte.
Hai! așterne-mi patu meu,
Că mă doare capu rău.
Zis o mă-sa câtă iel:
— Spusu-țam Valene ție.
Să leși mândrele la dracu,
Că alea țio-or mânca capu,
Cân i coalea pe la cină
La Valean ținea lumină.
Cân-i pe la miez de noapte
Ia! Valean trage de moarte.
Cân i pe la cântători
Valean-i'nvălit de flori
Și'nconjurat de ficiori
Și'i cântă doue surori.
Cântă cucu'n par de nuc,
Cu Valean amu să ducă
Cântă cucu'n par de gie
Cu Valeanu is la gîlie.
Lângă curtea lui Valean
Ieste-on strat de măgeran.
Măgeranu s-o topcit
Și Valean înc'o murit
Măgeranu s'o uscat
Și Valean s-o răposat.

Se spune, că alegerea absolventului de teologie Ioan Nan s'a făcut, de oarece s'a simțit lipsa unui al doilea preot, căci părintele Proca, om tânăr, viguros, sănătos, sprinten nu era în stare să satisfacă lipsurilor religioase ale celor 3000 de suflete.

Să ni-se dea voie să nu credem, că acesta ar fi fost motivul care a făcut pe prot. Hamsea să grăbească publicarea concursului. Mai înainte, nu chiar așa de mult, tot pe atâți credincioși i-a păstorit 7 ani de zile singur repozatul părinte Nan. După moartea părintelui Nan, părintele Hamsea 5 ani de zile a păstorit pe cei 3000 de credincioși și nici un glas nu s'a auzit, că ar fi rămas cineva necuminecat și nespovedit. De ce acum numai, când împrejurările sunt aceleași, ar fi fost o lipsă atât de urgentă de a se face alegerea de paroh chiar și peste voia parohienilor?

Motivul îl spunem noi: »Nu Răsnoval simțea lipsa unui al doilea popă, ci protopopul Hamsea avea lipsă urgentă de ginere«.

Nu ne putem reținea un zimbet de compătimitate de câteori auzim acuzându-se Dl George Ilie, că el a fost interesat, de aceea a fost contra lui Nan. Și interesul a fost ca să-și mărite fata după viitorul preot al Răsnovalui.

Acest lucru de sigur nici chiar protopopul Hamsea nu-l crede, căci el însuși știe, că Ilie n'a ajuns în starea aceea, că pe astfel de căi să caute a-și feriți pe singura sa fată, care — bine însemnat — nici n'a ajuns vârsta de a fi căsătorită.

Dar se zicem, că chiar intenția asta ar fi avut-o Ilie. Ce crimă a comis? Oare lui Ilie nu-i este iertat a-și mărita fata după un preot, ci numai dl protopop are acest drept? Parohiile sunt zestrea fetelor de protopop? Pe ce bază? A trecut vremea aceea, când se publica în concurs pe lângă altele și condiția, că numai acela va fi ales, care va lua pe fata protopopului. La aceste vremuri fericite s'a opintit Dl protopop Hamsea să ne readucă. Și i-a succedat.

Mare e Doamne puterea spiritului!!

Comitetul — se spune — că a hotărât 21 contra 8 publicarea concursului de paroh. Dar nu-i mirare. Și acest lucru își are explicarea sa. Comitetul parohial e ales pe sprânceană de către părintele Hamsea, dar în așa fel încât după alegere multă vreme nimeni nu știa hotărât, care e membru în comitet. Azi erau convocați la ședință unii, mâine alții, dupăcum îi convenia părintelui Hamsea, care era președinte al Comitetului. Din acest comitet după apoi și-a ales părintele Hamsea pe ceice i-a crezut că-i vor fi credincioși aderenți. S'a protestat la Ven. Consistor contra acestui abuz al părintelui Hamsea. Dar judecătura nu s'a făcut nici până în ziua de azi când suntem deja în al 3-lea an dela înaintarea protestului, un rezultat însă totuși am văzut, căci părintele Hamsea a fost distins cu brâu roșu. După 2 ani și jumătate s'a cercat să se dea de urma acestui protest. Fără geană însă s'a răspuns dela Consistor, că nu se știe unde sunt acele acte. Unde suntem? În codrul Herții? La Sibiu s'a trimis o comisie nu de 5 ci de 20, cari toți au prezentat la I. P. S. S. metropolitul rugându-l, ca să anuleze concursul făcut nelegal. I. P. S. S. Metropolitul ne-a răspuns, că aceea nu se va întâmpla ci va trebui să se facă alegere pentru parohie de clasa a doua. Și a mai adăugat I. P. S. S. Știu de ce voiați să anulați concursul, ca să absoalve și cei doi tineri ce-i aveți în cursul ultim teologic. Așa dară Nan a fost candidat oficial și singura calitate, care-l recomanda sprînjului Ven. Consistor, a fost aceea, că s'a angajat, că-i va lua fata dlui protopop Hamsea.

George Ilie — afirmă corespondentul ascuns după »tuf« — a împiedecat cu cica sa de 15—20 de inși pe Dl prot. Voina de a ceti explicațiile Consistorului. Nu a împiedecat nimeni pe Dl protopop Voina de a ceti acelea explicații, fără i-s'a spus că orice alte explicații și vorbe nu ne mulțumeste și vom anularea concursului și publicarea lui pe bază legală, adecă pentru parohie de clasa a doua. Dl protopop Voina ca om prevăzător a văzut că nu se poate face al-gere unde sunt atâta nemulțumiri, și astfel și-a depus mandatul de comisar la alegere, prevăzând, că urmând marșruta de sus va produce mare nemulțumire și scandal, care detrage din prestigiul bisericii. În locul dlui protopop Voina a fost trimis ca comisar la alegere tocmai protopopul Moldovan al Sighșoarei, care cu pumnul său puternic poate pune la respect pe ceice nu-l ascultă.

Respingem cu toată indignarea calificativul de clică ce ni-se dă de către acel autor ascuns după subscrieri false A eastă titlulă mai mult ar merita-o însă

acea turmă necuvântătoare pe care eu un păhar de rachiu i-a convins ca să-și dea votul lor. Partisanii lui Nan au cerut să se aducă jandarmi la alegere. Dacă Ion Nan ar fi mai simțitor nici n'ar primi să fie ales cu asistență de jandarmi, căci nu știi ce aduce soarta. Cu jandarmi au introdus în biserică din Făgăraș pe un protopop, și pe urmă tot cu jandarmi l'au scos. La orice caz o astfel de alegere cum a fost a lui Nan nu constituie nici o cinste nici pentru alegători nici pentru cel ales, căci chiar acei pe cari ia îmbibat cu rachiu chiar aceia vor veni mai târziu să-l batjocorească.

Și de ce au adus jandarmi? Jandarmii i-au adus la dorința comisarului Moldovan, care oricât de bine este dezvoltat truște, totuși se teme, că abuzurile pe cari le va comite vor scoate din sărite și pe cei mai calmi oameni. Și ca să motiveze altfel această rușine, peste noapte au pus de au spart ferestrele protopopului Hamsea unde staționa și aprigul comisar. Apoi au aruncat bănușele pe partidul nostru. Să fi spart ferestrele un străin, acela nu ar fi dat cu atâta grijă încât să nu strice nimica altceva decât numai sticla. Cu toate că spun, că bolevarii au fost cât capul de trari. În fine și-au aflat motiv de a introduce baioneta în biserică.

Mai spun în corespondență că partisanii ai lui Hamsea-Nan au fost 345 și centrarii n'au fost decât »o clică« de 15-20 de inși. Și contra acelor 15—20 de inși nu s'au rușinat cei 345 de voinici cu terribilul comisar în frunte a mai cere 4 jandarmi și 2 jurați. Preludul alegerii s'a făcut de Sâmbătă seara, când a fost convocat de comisar comitetul parohial, la care au asistat și alți parohieni, căci ședințele comitetului parohial nu sunt secrete. Aici apoi membrul George Ilie a făcut propunere să nu se facă alegere pe baza concursului publicat de Comitet, ci să se anuleze acest concurs nelegal, să se reguleze apoi sticlele și apoi să se publice concurs de clasa a doua după cum este în realitate. Comisarul neținând cont de aceasta propunere, la care adera majoritatea Comitetului, s'a născut o larmă mare și astfel s'a zădărnicit ținerea Comitetului. Comisarul a zădărnicit-o, iar nu Dl Ștefan Proca cu un grup de parohieni, dupăcum îi place ascunsului autor al corespondenței a susținea.

Spune apoi Reverendisimul autor anonim, cumcă George Ilie ieșind dela această ședință a pușcat de bucurie. O mincună sfrentată și o ticăloasă scornitură e aceasta, prin care vrea să-l prezinte pe George Ilie de cel mai anarhist om din Răsnoval cu toate că e cunoscut de toți și recunoscut de om serios și care nu obicnuște așa manifesta bucuria în mod zgometos prin pușcături, dupăcum obicnuesc anumite fețe bisericești. În sfârșit Sâmbăta a trecut fără alte incidente decât peste noapte s'a epuizat foarte mult rachiu și că »ndivizi necunoscuți dar bănușici« au spart ferestrele dlui Hamsea. Indivizii dupăcum am dovedit mai sus au fost foarte cunoscuți cu dl Hamsea, care le va fi dat poate și instrucție cum să le spergă fără să-l facă multă pagubă, deoarece dimineața jandarmii au găsit 6 bolovani aruncați toți pe una și aceiași gaură. Buni țintășii!

(A urma)

Declarațiune!

Subscrișii dec'arăm prin aceasta în fața martorilor prezenți, că cele publicate în Nr. 17 din 25 Aprilie a. c. în mult prețitul d-voastră ziar »Gazeta Transilvaniei« asupra alegerii de paroh din Răsnoval sunt mincuni și neadevăruri și noi n'am subscriș nici un raport la Gazetă, prin urmare noi nu am văzut pe dl George Ilie înpușcând și nici înpușcând pe dl protopop Moldovan apoi nu numai noi, dar întreaga comună cunoaște pe dl G. Ilie de cel mai pașnic și cinstit om.

Deci dată declarăm de oameni mizerabili pe cei, cari sau folosit de numele nostru precum și de al altora cari li vedem subscriși în acel raport și cari nici la biserică în aceiași zi nu au fost

suntem cu tot respectul:

Radu Comănelea m. p., George Comănelea m. p., Ioan Bucșia m. p. și Ioan Rusu m. p.

Ioan Tabacur și George Troca, martori.

MULTE ȘI DE TOATE.

Bărbătușul la diferitele speții ale animalelor.

E interesant modul cum suntem noi deprinși a deschilini bărbătușul de femeiușcă, aume ocupându-ne cu animalele mai mari, totdeauna bărbatul e un reprezentant al puterii și e lucrătorul de forță iar femeiușca e individul cel ideal și gingaș.

În regimul animalic asta nu se poate accepta în general intrucât la animalele mai inferioare ne întâlnim cu o ordine chiar inversă, așa d. e. la racii mici, cari numai cu sticla măritoare se pot observa (*microcrustacea*), sunt specii, al căror bărbătuș e mult mai debil și mai mic decât femeiușca, cam de 10-ori mai mic. Bărbătușul la aceste speții e desmerdat și îngrijit cu multă băgare de seamă. Femeiușca îl poartă cu sine ca să nu-l piardă, ba multe au organ separat pentru a-și purta bărbătușul cu sine. Dintre noi câți n'ar dori aceasta scoarte de aur? (să-l poarte fetele'n sine).

La animalele ceva de ordine mai înaltă încă ne întâlnim cu atari cazuri, așa d. e. la insecte cum e la albi bărbătușul e cel desmerdat iar femeiușca lucrătoreasă de forță, care însă notăm, că e o muerușcă degenerată. Soarta acestor bărbătuși este suferinere necondiționată pentru femeiușca d'spune peste ei cum îi place. De lucru nu are nimic; — e provăzută cu toate iar singur nici nu poate trăi neavând organizație de a putea exista din propria-i forță vitală. Dupăce a devenit bărbătușul individ, care nu mai are scop, atunci femeiușca îl lasă să piară sau îl omoară.

E foarte interesant raportul dintre bărbătuș și femeiușcă și la racii mai mari, cum e la racul comun de riu. La aceștia asemenea bărbătușul duce o viață mai comoadă. După constatări mai nouă femeiuștile, ca să-i cucerească, trebuie să le caute și deie și lor de mâncare după voiajul de nuntă când bărbătușul de regulă zace morbos mai multe zile având a suferi în decursul voiajului mai multe catastrofe cum e d. e. mueruștele de multe ori îi rup câte un picior cu foarfecele, care însă apoi iarăși crește.

Dacă ne cugetăm, că la animalele mai superioare de regulă bărbătușul trebuie să încerce a cuceri pe muerușcă cum e d. e. ilomela prin cântecul, care-l are numai bărbătușul, i-și cucerește soțul, sau chiar la noi la oameni, unde multele serenade sunt toate pentru cucerirea sexului gingaș, — nu putem trece peste tema asta fără a ne mira puțin de aranjamentul vieții animalelor.

Are drept, pe cum vedem din vreo două exemple, și bărbatul la gingășie pentru viață. Femeile, cari luptă pentru emancipație, însă nu-și aduc în consonanță acest drept natural pentru că pretinzând dreptul la forță, nu vreau să scape nimic din gingășie, ceea ce e aproape imposibil. Forța micșorează gingășia, — asta o vedem la femeile emancipate, cari ocupă un oficiu oarecare.

În istoria omenimei încă ne întâlnim la diferite popoare cu dreptul de comotizație a bărbatului și cu lucrarea de forță a femeilor. Chiar și astăzi sunt popoare, la cari multe trăesc pentru unul și unul e desmerdat de toate.

Ocupându-ne ori cu cari lucruri, cari ni s-ar părea neînțele-o, trebuie să consultăm puțin natura noastră și numai decât vom fi împăcați cu ele pentru că nimic nu se întâmplă fără de cauză și bază naturală dispuse de însuși creatorul.

A. D.

O probă a frumseții femeilor.

Întro societate sau jucat fel de fel de jocuri. Un glumeț propune un joc nou: el să facă gesturi și grimaze și toți tinerii și toate damele să-l imiteze. S'a făcut întocmai. Deodată glumeții își scoase batista; toți tinerii, toate damele scot batista. Glumeții udă în gură un corn al batistei; toți tinerii, toate damele fac asemenea. Acum glumețul cu batista udă începe a-și freca obraji. Toți tinerii îl imitează, damele însă rețin să-l imiteze — de teamă că li se spală frumseța.

Când trebuie să înceapă copilul să învețe?

Deună-zi s'a înfățișat în fața unui tribunal polițienesc din Londra scriitorul evreu Edwin Collins, dat în judecată fiindcă nu-și trimite la învățătură pe cel patru copii ai lui, ajunși la vârsta de școală. După cum se plaugeau vecii, capii aceștia a-

lergau desculți aproape desbrăcați prin grădini și pe uliți, adeseori scoțând strigăte răsboinice, ca niște mici sălbatici. Ceea-ce părea a agrava situația lui Collins în fața tribunalului, e că dărsul fusese profesor și a scris și scrie mult despre educație. La tribunal, lucrurile nu s'au sfârșit cum se așteptau vecinii. Conform legii, judecătorul a amenințat pe acuzat cu amendă dacă nu-și trimite copiii la școală; ca om însă, dărsul părea că regretă sentința dată și că aprobă teoriile lui Collins despre a cărui onorabilitate a dat un certificat s'rălucit.

În apărare, Collins a declarat că, după părerea lui, copii nu trebuie siliți înainte de a implini 9 ani să urmeze la școală. Cercetarea mai de timpuriu a școlii e în desavantajul și a trupului și a spiritului. Primându-mă cu copiii prin grădini și prin parcuri — zice Collins către judecător — le dau o mulțime de cunoștințe fără ca ei să simtă cea mai mică constrângere la aceasta. Când la vârsta de 11 ani, au început instrucția regulată în școala primară, ei au învățat să scrie și să citească în tot atâtea săptămâni câte luni și ani le-a trebuit pentru aceasta copiilor mici. Copilul lui cel mare, în vârstă de 14 ani, care a început să învețe să citească la vârsta de 10 ani, a ieșit de curând învingător la un concurs de premiu pentru copii și fetițe până la 18 ani, făcând o lucrare despre însemnătatea serbătorilor e-vrești.

Directorul unei școli primare a examinat pe cei trei copii mai mari și a declarat că copiii au ieșit foarte reu la examen; n'aveau cunoștințele cerute la aceste examene. Collins a spus că e cu puțință ca în ce privește partea mecanică a învățături să fie înapoia copiilor de vârsta lor, dar din punctul de vedere al cunoștințelor generale și al maturității spiritului îi întrec cu mult pe aceștia. În ce privește exteriorul copiilor, Collins mărturisește că nu pune prea mare pe haine frumoase; având mijloace restrânse, el preferă să îngrijească de hrană sănătoasă.

Cel mai bătrân om.

În Rusia trăiește poate cel mai bătrân om, Mihail Budnicoff, care are vârsă de 128 de ani.

E într-o perfectă stare de sănătate. Unii istorici din Petersburg au putut să capete dela el multe date însemnate și amănunte necunoscute din războaiele cu Napoleon, la cari acesta a luat parte ca soldat în armata rusească în care a intrat la 1797.

S'a căsătorit la vârsta de 24 de ani; soția e moartă de mult. Arătarea lui în Petersburg se datorește faptului că a câștigat 5000 de ruble la o loterie.

Iată un veteran norocos!

Cel mai vechiu arbore din lume.

Cel mai vechiu arbore din lume este în insula Cos din Asia mică. Este un platou la umbra căruia Hipocrit, creatorul medicinei, da lecții la cei dintâi elevi ai săi.

Chiar pe vremea aceea arborele era destul de bătrân, așa că azi trebuie să i-se dea o vârstă de cel puțin 2500 de ani.

Circonfrența trunchiului e de 6 metri. Pe ramuri cresc frunze în fiecare primăvară, dar ramurile groase trebuiesc sprijinite.

Din viața americană.

Un cititor al unui mare jurnal american se adresă de curând la redacția aceluia jurnal pentru o reclamație.

După câte-va clipe fu introdus la redactorul-șef care în America se chiamă editor.

— Domnule, îi zise, aflu prin prețiosul d-voastră ziar că am murit.

— Da-ă ziarul meu a anunțat, răspunse editorul cu oare-care demnitate, lucrul este adevărat.

Dar eu Vă afirm că nu, pentru că eu sunt lângă D-Voastră, în viață. Dar aflu tot în jurnalul D-Voastră, o rectificare.

— Cu neputință, domnule, noi nu corectăm nici macar o liniă după-ce odată a apărut în ziarul nostru.

— Cu toate acestea?..

— Ca să împăcăm lucrurile, încheie editorul, și ca să vă arăt că eu n'am nici o răutate, am să fac să flu trecut în numărul de mâine în lista celor născuți...

M.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor respons.: Victor Branicea.

O mare binețacere este pentru mamă copil, că în multe cazuri când seacă aptele mamei de timpuriu, ea poate alimenta copilul cu făină de copiii Kufeké, care este ușoară de mistuit, conține cele mai nutritive substanțe pe care le suportă și stomacul debil al copilului. Copii se dezvoltă bine cu acest aliment »Der Säugling« broșura instructivă se capătă gratis în locurile de vânzare sau la R. Kufeké Viena.

Câte-va cuvinte asupra boalelor secrete.

Este trist, — dar în realitate adevărată — în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și mări trușești sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună opă. Trebuie să fie cine-va care să dea tinerimii deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală, trebuie să fie cine-va cărui a oamenilor să-și încredințeze fără teamă, fără șală și cu încredere neșururile lor secrete. Dar nu e la deajuns însă a distina aceste necazuri ori și cui, oi trebuie să ne ațesăm unui astfel de medic specialist, conștiințios, care știe să dea a upra vieții sfaturi bune sexuale și știe a „jut“ și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înțeta existența boalelor secrete.

De e chemare stăt de măreată și pentru a est scop e institutul renumit în toată țara al **DR. PALOCZ**, medic de spital, specialist, (Budapesta, VII., Rákóczi-ut. 10), unde pe la gă discreția cea mai strictă primește ori-cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trușești ale bolnavului se curăță, nervii i-se înțaresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de bătă, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor dălice dr. **PALOCZ** vindecă deja de ani de zile repede și radical cu **metodul său propriu de vindecare**, chiar și cazurile cele mai neglece, ranele sifilitice, **boalele de țeve, bășică, nevi și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămăturil, boalele de sânge, de piele și toate boalele o ganelor sexuale femeiești.** Pentru femei e sală de așteptare separată și eșire separată. În ceea-ce privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă cine va, din ori-ce cauză n'ar putea veni în persoană, atunci au plăcere i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înălțura numai marca de răspuns). **Limba română se vorbește perfect.** După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite fie caruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. până la 5 ore p. m., (Duminea până la 12 ore a. m.)

Adresa: **DR. PALOCZ**, medic de spital specialist, Budapesta, VII., Rákóczi út, 10.

Grand Circus Variete

Claire Laforte

— Înaintea Porții din Strada Vămei. — Cel mai elegant circ aranjat cu tot confortul. Iluminație proprie. Loc pentru 2000 persoane. Orchestră proprie escelentă. Personal artistic de primul rang.

Mare reprezentație de gală.

Din programul bogat, care constă numai din piese remarcabile, sunt de notat cu deosebire

Sensational! Popescu și Dumitrescu.

Cei mai escelenți gimnastici la fus cu renume european. Producțiuni pe 7 fusuri cu salturi mortale, care până acuma nu s'au mai văzut. Pe acești artiști extraordinari i-a succes Direcțiunei a-i angaja pentru vre-o câteva reprezentații.

Miss Claire Laforte,

cea mai elegantă gladiatoare de forță. The Princess, cel mai bun muzicant excentric din Ungaria. Mstr Charlini, imitator extraordinar al lui Mephisto etc. etc.

Inceputul reprezentației 8 ore seara. Deschiderea casei 7½ seara.

Prețul locurilor: Fotel numerotat rândul I. 2 cor., al II-lea rând 1 k. 60, locul I. 1 cor. 20 b., locul II 1 cor., locul III 60 b., galerie 40 b. Studenții cu legitimație și copii mai mici de 10 ani, au redu-

cere pe locurile de șezut, pe galerie 30 bani. Bilete se capătă și la Victor I. trafica Strada Vămei Nr. 30.

La Tipografia și Librăria

A. MUREȘIANU Brașov.

Se pot procura

următoarele cărți literare dela scriitorii noștri de valoare:

Alexandri: „Poesii“ (30 bani porto)	1:50
„Teatru“ I, II, III à . . .	1:50
„Proză“	1:50
Alexandrescu: „Versuri“	1:25
Brătescu: „Nuvele“	1:50
Bolintineanu: „Poesii“	1:50
Negruii: „Proză“	1:50
Constanța Hudoș: „Frumos“	1:50
Ispirescu: „Basmă“	1:50
Gorun: „Taina a șasea“	1:50
Leca: „Tainele cerului“	1:50
Pann: „Povestea Vorbei“	1:50
Negoescu: „Fabule“	1:21
Livescu: „Nu se cuvine“	500.
Jules Brun: „Moșnegul de la munte“ (roman)	1:50
Bărsan: „Popasuri vânătoarești“	1:50
Becescu: „Stefan cel mare“	Cor. —50
Coatu: „Din viața țărănească“	1:50
Coșbuc: „Fire de tort“	2:50
„Povestea unei coroane de oțel“	1:50
„Sacotala“ Traducere liberă după Calidasa“	5—
„Cântec de vitejie“	1—
Cujbă: „Povestiri din copilărie“	2—
Caragiali: „Note și schițe“	2—
Al. Florini: „Povești populare“	2—
Iosif: „A fost odată“	1—
S. Nădejde: „Robia Banului“	2—
„Patimi“	2—
Smară: „Corbul cu pene de aur“	2:50
Speranță: Teatru sătesc „Mireasa“	—50
„Curcanii“	—50
„Lângă Pământ“	—50
Tănăsescu: „Teatru de școală“	1—
Slavici: „Manea“	2:50
A. O. Maior: „Biblioteca copiilor“ vol. I. și II. à	1:80
Elena Farago: „Versuri“	1:50
Bolcaș: „Năvăliri barbare“	1—
Ciocărlan: „Traiul nostru“	1:50
H. Petrescu: Maxim Gorki nuvele“	1—
Ciura: „Icoane“	1:20
Stelian Rusu: „Folietoane“	1—
Bărsan Z.: „Ramuri“	2—
Bontescu: „Ego“	1:10
Carmen Silva: „Valuri alinate“	1:50
Moruzi: „Rușii și Românii“	1:50
Băznavanul: „Popasuri vânătoarești“	1:50
Iorga: „Negotul și meșteșugul“	2:50
Bărsan: „Visuri de noroc“	2—
Negoescu: „Fabule și fabuliști“	1:25
Slavici: „Vatra părăsită“	2—
„Din bătrâni“	2:50
Sandu Aldea: „Două neamuri“	1:50
Razelli: „Epigrame“	1:50
Mera: „Din lumea basmelor“	3:50
Ciolec: „Doamne ajută!“	1:50
Sadoveanu: „Mormântul unui copil“	2—
„La noi în Viișoară“	2—
Urechia: „In Bucurei“	1:50
Dauș: „Doamna Oltea“ teatru	1—
Alexandri: „Poesii“	1:50
„Teatru vol. I. II. III și IV. à	1:50
„Proză“ opere compl.“	1:50
Alexandrescu: „Versuri și proză“	1:25
Bolintineanu D.: „Opere compl.“	1:50
Creangă: „Opere complete“	1:00
Eminescu: „Literatura populară“	1:50
„Geniu pustiu“	2—
„Scieri politice și literare“	2—
Filimon: „Ciocoi vechi și noi“	1:50
Negruii: „Opere complete“	1:50
Odobescu: „Opere complete“	1:50
Baltescu Vonești: „Nuvele și schițe“	1:50
Beldiceanu: „Chipuri de la mahala“	1:50
Boureanu: Povestiri din copil.	1:50
Cunțan Maria: „Poesii“	1:25
Chendi Ilarie: „Preludii“	2:50
„Fragmente“	2:50
Grigoreviltza: „Chipuri și graiuri din Bucovina“	2:50
Hudoș Constanța „Frumos“	1:50
Iorga: „Istoria Românilor în chipuri și icoane“	2:50
„Gânduri și sfaturi“	1:50
„Neamul românesc în Bucovina“	1:50
„Cavinte adevărate“	2:50
„Sate și mănăstiri“	2:50
Iosif St. O.: „Credințe“	1:50
Manolache Holda:	1:50
Jules Brun: „Moșneagul dela munte“	1:50

Livescu: Florea Ma'in	1:50
Lecca: „Poesii“	2—
Popp Vasilie: „Domnița viroică“	1:50
„Ris și plâns“	1:50
Fopovici Aurel: „Vorba înțeleptă“	1:50

Petrescu N. Petra: „Ilie Marin“	1:50
Sadoveanu: „Soimii“	1:50
„Dureri înăbușite“	2—
„Crisma lui Moș Precup“	2—

Cel mai probat și recomandat de cele dintăiu autorități și mii de medici practici din loc și străinătate ca cel mai bun nutriment pentru copil sănătos și bolnav de catar de stomac și adolecenți. Este foarte nutritivă și promovează formarea musculaturii și a oaselor, regulează mistuirea și se capătă ieftin.

„Der Säugling“ broșura instructivă se capătă gratis în locurile de vânzare sau la R. Kufeké, VIEN I.



De vânzare.
O prăvălie cu diferite mărfuri, ce să află la un sat, în loc foarte bun, cu dăravere anuală de 20—22000 cor. este **imediat de vânzare** uin cauza altor între prinderi.
Informații se pot lua dela administrațiunea „Gazetei“.
169,4—6.

„Romana“
este titlul broșurei, care a apărut în editura tipografiei A. Mureșianu, cu descrierea și espicarea dansului nostru de salon.
„Romana“ dans de colônă în 5 figuri. *Descrisă și espicată împreună cu musica ei, după compunerea ei originală.* Cu-o introducere („în loc de prefață“) de *Tunaru din Dumbrău*, Popa. — Tipografia Aurel Mureșianu, Brașov 1903.
Broșura este în cuart mare, hârtie fină și tipar elegant, cu adausul unei côle de note (musica „Romanei“ cu espicări) și costă numai 2 cor. 50 bani (plus 5 bani porto-postal) pentru România 3 lei.
„Romana“ se pôte procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.

La Tipografia și Librăria A. Mureșianu, Brașov.
Important pentru vândătorii de cărți prin orașe și tîrguri este cartea de rugăciune „Lauda lui Dumnezeu“
pentru credincioșii de religiunea ortodoxă română, cuprinzînd rugăciuni de dimineața și de seară, la sfânta Liturgie, la taina mărturisirei, precum și la alte multe rugăciuni folositoare 56 la număr pe 255 pagini, format octav mic.
Acosta carte de rugăciuni artistic legată este prima la Români, cari până acuma se închinau din cărți subred legate și ordinare. Acuma nu trebuie să stăm în privința acesta mai prejos de cărțile de rugăciune ale celorlalte naționalități. Prin cartea de rugăciune „Lauda lui Dumnezeu“ s'a făcut Românilor un însemnat serviciu, căci ea este o carte de rugăciune frumoasă și se pôte căpeta în diferite legături dela mai simple până la mai luxose și tôte în preț forte moderat.
Prețul lor este:

Legătură traicică neagră și aurită cu séu fără chip sfânt	Cor. b. —.90	Imit. de fildes cu catifea și inchițetore	Cor. b. 2.65
Imit. de fildes în alb séu negru	1.80	„ „ „ cu catifea și po-dobă mai mare	3.10
„ „ „ cu incheietore	1.80	Vindătorii de cărți primesc un rabat mai considerabil.	
„ „ „ cu cadriu argintat și inchițetore	2.10		

Tot asemenea atragem atențiunea publicului asupra „Cartei de rugăciune“ întocmite de protopresbiterul Calistral Coca cu aprobarea consistorului episcopesc ortodox-oriental din Cernăuți, care carte format mic octav, cuprinzînd asemenea tôte rugăciunile noastre folositoare ar fi cea mai potrivită carte de rugăciune pentru tôte școlarii.
Prețul acestei cărți:

În pânză neagră	cor. 1.—
„ „ „ ceva mai luxoeă	cor. 1.20
„ „ „ format ceva mai mare	cor. 1.40

Tôte acestea se pot procura prin Tipografia și Librăria A. Mureșianu, Brașov, unde au sé se adreseze și vîndătorii.

Plecarea și sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Brașov.
Valabil din 1 Maiu st. n. și până în 1 Oct. st. n. 1903.

Plecarea trenurilor din Brașov.		Sosirea trenurilor în Brașov:	
Dela Brașov la Budapesta:		Dela Budapesta la Brașov:	
I. Trenul mixt la ora 5:46 min. dimiu.		I. Tren acc. p. Arad la orele 4:52 m. dim.	
II. Tr. accel. (peste Clușiu) la 6. 2:45 m. p. m.		II. Trenul de persoane la ora 7:12 dim.	
III. Trenul de pers. la ora 7:30 min. séra.		III. Tr. accel. peste Clușiu la 6. 2:09 m. p. m.	
IV. Tr. accel. p. Arad la orele 10:26 m. séra.		IV. Trenul mixt la ora 8:50 min. séra.	
Dela Brașov la București:		Dela București la Brașov:	
I. Trenul de persoane la ora 3:20 m. dim.		I. Tren. de pers. la ora 7:28 min. dim'in.	
II. Trenul mixt la orele 12:00 m. p. m.		(numai dela Predeal).	
III. Trenul accel. la ora 2:19 min. p. m.		II. Trenul accel. la ora 2:18 min. p. m.	
(ce vine pe la Clușiu).		(Are legătură cu Sibiu și Cluj).	
IV. Tren mixt la orele 7:47 séra.*		III. Trenul pers., la ora 4:55 m. p. m.	
(* care circula numai la Predeal).		IV. Trenul mixt, la ora 9:18 min. séra.	
Dela Brașov la Kezdi-Oșorheiu-Bereczk și Ciuc-Ghimes:		Dela Bereczk-Kezdi-Oșorheiu și Ciuc-Ghimes la Brașov:	
I. Trenul de pers. la ora 5:15 min. dim.*		I. Trenul de persoane la ora 8:16 m. dim.*	
II. Trenul mixt la ora 8:41 min. a. m.*		(are legătură cu Ciuc-Szereda).	
III. Trenul de per. la ora 3:05 m. p. m.		II. Trenul de pers. la ora 1:59 m. p. m.*	
(are legătură cu Ciuc-Szereda).		III. Trenul mixt, la ora 6:33 m. séra.*	
IV. Tren de pers. la orele 7:00 m. séra.*		IV. Tren mixt, la orele 10:08 m. séra.	
(* au legătură numai la Szepszi-Szt.-György).		(* au legătură cu Ciuc-Gyimes).	
Dela Brașov la Zărnești (gara Bartolomeiu)		Dela Zărnești la Brașov (gar. Bartolomeiu.)	
I. Trenul mixt la ora 8:40 min a. m.		I. Trenul mixt la ora 7:12 min. dim.	
II. Trenul mixt la ora 4:16 min. p. m.		II. Trenul mixt la ora 1:39 min. p. m.	
III. Tren mixt la ora 9:45 séra.		III. Tren mixt la ora 7:07 séra.	

Notă. Incepând cu 1 Iunie intră în circulațiunea trenul direct Arad-Budapesta și trenul accelerat de dimineață Brașov-Budapesta.

NOUL OTEL

„CONTINENTAL“

proprietatea domnului Petru Popovici, situat în strada Castelului, Braşov,

se va deschide peste câteva zile.

Cel mai elegant otel din Braşov.

Patruzeci odăi.

Lumină electrică.

Băi și grădină la dispoziție.

Otelul este arangiat **cu cel mai elegant și modern confort** și e situat în centrul oraşului, aproape de teatru și de aleele oraşului.

167,6—10.

NICOLAE RONCEA,

primul măestru român de apaducte, canalisări, instalații de gaz și telefoane,

BRAŞOV, Pe Tocile Nr. 16,

se recomandă On. public din Braşov pentru ori și ce lucrare de instalațiuni, canalisări și apaducte, closete, trenajații, pivnițe, cu deosebire pentru lucrări de canalizare, closete (îmblători), conform planului de canalizare și al statutului orășanesc.

In curs de 14 ani de când lucrez în Braşov ori și ce lucrare mi s'a încredințat am executat spre mulțumirea celor ce m'au onorat cu lucrări în branşa mea.

Antreprise de pompe funebre

E. Tutsek.

Braşov, Strada Porții Nr. 3.
vis-à-vis de Băcănia Stéua Roşie.

Recomandă Onor. public la casuri de morțe, aşedământul său de înmormântare bogat asortat în cari toate obiectele, atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot căpăta **cu prețuri ieftine.**

Comisune și **depon de sicriuri de metal** ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea proprie a tuturor **sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejara.**

Depou de **cununi** pentru monumente și plăntici cu prețurile cele mai moderate.

Representanță de monumente de **marmură** care funebre proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un **car funebru** vînet, pentru **copii**, precum și cioclii.

Comande întregi se escută **prompt și ieftin**, iar asupra-mi și **transporturi de morți în străinătate.**

La casuri de morțe a se adresa la

E. Tutsek.

44—*

ANUNCIURI

înserțiuni și recl.

sunt a se adresa subscrisorilor
la redacția „Gazetei Transilvaniei“.

Printr-unul anenciu mai mult
se odată se face scădământ
care creșce cu cât publicarea
se face mai de multe-ori.

Adm. istr. „Gazetei Transilvaniei“.

Institut indigen. Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“ din Sibiu

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune, edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de studii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvi ea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:

95,816.412 cor.

Capital asigurat asupra vieții:

9,882.454 coroane.

Dela întemeiere institutul a solvit:

pentru despăg. de incendii 4.484.278-83 c., pt. capitale asig. pe viață 4.028.113 12 c.

Oferte și informațiuni se pot primi dela: Direcțiunea în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 etapiul I., curtea I., și prin agenturile principale din Arad, Braşov, Bistrița, Cluj, și Oradea-mare precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

GEORGE BUCĂ.

CROITOR DE BĂRBAȚI,

Braşov, Strada orfanilor Nr. 7.

Recomandă On. public atelierul său de croitorie bărbătească pentru confecționarea de haine bărbătești după ultima modă, cum și uniforme pentru Ștudenți.

Asemenea se află în prăvălia mea un asortiment bogat de stofe moderne prima calitate cu desemnuri moderne.

Cu o praxă de mai mulți ani în branşa aceasta pe piața Braşovului sunt în stare a satisface cerințelor celor mai pretențioase, atât în croială modernă și lucrare solidă.

Apelând la sprijinul On. public semnez

Cu toată stima

George Bucă.

(141,7—10.)

Primul atelier român de curelărie.

Primul atelier de curelar român VASILIE MUSCALU BRAŞOV, Strada nouă, Nr. 7.

Am onoare a recomanda On. Public din Braşov și jur
Atelierul meu de curelărie

provăzut cu tot felul de hamuri de lucș și pentru lucru din piele de blanc, precum și tot felul de curele de incins, d. e. șerpăre de piele de tot felul: negre, galbine, de covor cu ținte, care este sub conducerea mea proprie.

Se primesc și **reparaturi** de tot felul, d. e. cușere, geante de călătorie și pungi.

Totodată mai fac cunoscut, că în depozitul meu să află gata: plosei de lemn în orice mărime, îmbrăcate în curele fine.

Cu stimă **Vasilie Muscalu.**

PREȚURI MODERATE.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numărul a 10 fileri se vînd la zaraful Dumitru Pop, la tătungeria de pe parcul Rudolf, și la Eramias Nepoții.